

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Slægt & Data

December Nr. 4 - 2005
19. årgang

Udgives af DIS-Danmark
Databehandling i Slægtsforskning
www.dis-danmark.dk
admin@dis-danmark.dk

Adresseændringer meddeles til:
Kasserer Werner Wittekind
Rudersdalsvej 114, 2.tv.
2840 Holte
Tlf. 45 41 43 15
kasserer@dis-danmark.dk

Redaktionen:
Erik Kann, ansvarshavende redaktør
Johan Jepsens Vej 1, 2830 Virum
Tlf: 45 85 18 02
redaktion@dis-danmark.dk

Fagredaktør af dette nummer af bladet:
Kathrine Tobiasen, best.mdl.
Anne Katrine Rud, journalist

Trykkeri: Grafisk Data Center
Trykplag: 4.700 eksemplarer

Artikler i bladet afspejler ikke nødvendigvis foreningens holdning.
Artikler uden forfatterangivelse kan betragtes som foreningsstof.
Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt materiale og forbeholder sig ret til at redigere i tilsendte artikler.
Eftertryk er tilladt efter aftale med redaktionen. Det skal forsynes med tydelig kildeangivelse og med tilsendelse af det aftrykte.

Bladet udkommer 4 gange årligt.

Næste deadline:	Udkommer:
1. februar 2006	Marts 2006
1. maj 2006	Juni 2006
1. august 2006	September 2006
1. november 2006	December 2006

Bladet sendes gratis til medlemmer af DIS-Danmark.

Medlemskontingent 2006: 175 kr.
Girokonto: 501-2058

ISSN 0903-6172

Indhold nr. 4 - december 2005

- 3-4 Kalenderen
- 3 Tilmelding sker ved indbetaling af deltagerafgift
- 5 Ophavsret: Slægtsforskning og Internet
- 8 Der dukker af disen...
- 10 Affotografering af gamle negativer
- 12 Projekt Gravsten
- 14 At sætte sig et minde
- 15 Korrekturlæsning af „projekt gravsten“
- 16 Rejsen til Amerika 1908
- 18 Rotemansarkivet på Stockholms Stadsarkiv
- 20 De tyske slægtsforskerdage 9.-12. september 2005 i Hannover
- 22 Slægtshistorisk weekend i Bjerringbro
- 22 GENLINE er nu i Danmark!
- 24 NORDGEN-møde og Norges Slægtsforskerdag 2005
- 25 Læsekredsene
- 29 Anmeldelse af „Slægtsforskning på pc“
- 30 Nyt fra GEDCOMP
- 31 DIS-nyheder, DIS' bestyrelse og DIS' ekspedition
- 32 Kontingent 2006 - om betaling

Forsidefoto:
Hans-Henrik Tofft

Fotoet er taget i Den Gamle By i Århus.

Bagsidefoto: Julie Rud

Links i artiklerne

De links - der står i artiklerne i dette nummer - er også lagt på www.dis-danmark.dk

DIS' KALENDER januar-marts 2006

Ikast 1220

Lørdag 28. januar 2006

Kl. 13.00 - 16.00

Biblioteket, Grønnegade 25, Ikast
1. sal i samlingssalen

Slægtsbog

v/ Kathrine Tobiasen

Spændende foredrag om, hvordan man kan skrive en slægtsbog, som læseren bliver ved med at læse i - også efter de første 3 sider.

Hvordan opstiller du den? Hvordan gør du den spændende og indbydende at gå i gang med?

Tilmelding = Indbetaling senest 14. januar 2006. Deltagerafgift: 50 kr.

Allerød 1221

Onsdag 8. februar 2006

Kl. 19.00 - 22.00

Allerød menigheds slægtshistoriske Lokalcenter, Mormonernes Center, Lyngevej 241 - 243, Allerød

Flytninger i Danmark

v/ Erik Kann

I samarbejde med Folkeuniversitetet i Hillerød vil Erik Kann fortælle om flytninger i Danmark. Hvor er min oldefar blevet af? Et spørgsmål vi alle har prøvet at sidde tilbage med efter forgæves gennemgang af et utal af kirkebøger og folketællinger.

I foredraget gives en gennemgang af de væsentligste kilder, der kan benyttes, også på nettet, til at følge ganske almindelige menneskers flytninger.

Tilmelding = Indbetaling senest 25. januar 2006. Deltagerafgift: 50 kr.

Søllerød 1222

Torsdag 16. februar 2006

Kl. 19.00 - ca. 22.00

Søllerød sognegård,
Søllerødvej 13, 2840 Holte

Lav din egen hjemmeside

v/ Flemming Rolin Jensen

Her vil Flemming Rolin Jensen komme med en grundskitse og fortælle om, hvordan vi kan lave vores egen hjemmeside.

Men her opstår nok nogle problemer, så Flemming vil komme igen til vores hyggeaften torsdag den 2. marts, og her kan vi forhåbentlig få mange af vores spørgsmål besvaret.

Tilmelding = Indbetaling senest 2. februar 2006. Deltagerafgift: 50 kr.

Kalenderen fortsætter på næste side

Tilmelding sker ved indbetaling af deltagerafgift

DIS-Danmark har indført deltagerafgift for deltagelse i foredrag og kurser.

Det vil fremover være således, at tilmelding til et foredrag/kursus sker ved indbetaling af deltagerafgiften til DIS-Danmark.

Indbetaling

Indbetalingen kan foregå på følgende måder:

- ◆ På posthuset - brug girokonto 501-2058
- ◆ Ved netbank - under indbetalinger vælger du kort-art 01 og giro 501-2058
- ◆ Ved bankoverførsel til DIS-Danmark, reg.nr.: 9570, konto 5012058

Husk disse oplysninger

For alle indbetalinger gælder, at du skal huske at skrive:

- ◆ Navn og adresse - eller navn og medlemsnummer.
- ◆ Arrangementsnummer (er anført ved de annoncerede arrangementer - kan også ses på hjemmesiden).
- ◆ Mailadresse eller telefonnummer, hvis du vil have en bekræftelse på tilmeldingen.

Bekræftelse fra DIS

Vil du have en bekræftelse på, at din betaling er indgået, og du dermed er tilmeldt, skal du anføre din e-mail adresse, så vi kan maile en bekræftelse. Skulle du ikke have netadgang, så opgiv dit telefonnummer.

Det er ikke gyldig tilmelding at ringe eller maile til foredragsholder eller mødeleder. Man er først tilmeldt, når betalingen er indgået.

Frist for tilmelding/indbetaling

Sidste frist for indbetaling er 14 dage før kursus/mødedatoen.

Skulle et kursus/møde være overtegnet eller blive aflyst, vil de (der har indbetalt som oven for beskrevet) få besked, og indbetalingen vil blive returneret.

DIS' KALENDER januar-marts 2006

Haslev/Dalby 1223

Lørdag 25. februar 2006

Kl. 12.00 - 16.30

PC-lokalet, Bavneskolen, Dalby ved Haslev

Internet og slægtsforskning

v/ Ruben Højmark

Efter en kort gennemgang (ca. 1 time) af udvalgte steder på Internettet, bliver der mulighed for selv at søge oplysninger om slægten.

Udgifter til kursusmateriale på 30 kr. må påregnes.

Oplysninger fås hos Ruben Højmark, tlf. 57 83 28 94 eller e-post til: hojmark@dis-danmark.dk

Tilmelding = Indbetaling senest 11. februar 2006. Deltagerafgift: 50 kr.

Allerød 1224

Lørdag 18. marts 2006

Kl. 13.00 - 16.00

Allerød menigheds slægtshistoriske Lokalcenter, Lyngevej 241-243, Allerød

Slægtsforskningsprogrammer

v/ Svend Erik Christiansen

En overordnet gennemgang af forskellige slægtsprogrammers muligheder, fordele og problemer.

Hvilke krav stiller man til et program? Foredraget vil også komme ind på udviklingsformatet GEDCOM.

Der er mulighed for at stille spørgsmål.

Tilmelding = Indbetaling senest 4. marts 2006. Deltagerafgift: 50 kr.

Søllerød 1225

Lørdag/søndag 11./12. og 25./26. marts 2006

Alle dage kl. 13.00 - 16.00

Søllerød sognegård

Søllerødvej 13, 2840 Holte

Gotisk skrift

v/ Hans Peter Poulsen

Lær at læse gotisk skrift. Der trænes både i at læse og skrive gotiske tekster.

Hvis der er tid, vil Hans Peter Poulsen komme ind på kildekritik. Det er vigtigt at kunne forholde sig kritisk til det, man læser. Ting som primære og sekundære kilder, kilders slægtskab og det funktionelle kildebegreb bør være kendt. Det er meningen, at man i de 14 dage, der er mellem weekendene skal træne og finde spørgsmål. Hele kursus koster kun 300 kr.

Tilmelding = Indbetaling senest 25. feb. 2006. Samlet kursusrpris: 300 kr.

DIS' generalforsamling 2006

DIS-Danmark holder generalforsamling

lørdag den 22. april 2006

på Frilandsmuseet i Lyngby

Kl. 13.00 starter vi med guidede rundvisninger i hold på 20 personer.

Det er aftalt, at guiderne i deres forklaringer lægger vægt på, at det er slægtsforskere, der deltager. Rundvisningen vil vare ca. 1 time og 45 min. DIS dækker entreen til Frilandsmuseet og betaling af guider.

Af hensyn til bestilling af guider er tilmelding til rundvisning nødvendig.

Tilmeldinger skal være kassereren Werner Wittekind i hænde senest den 5. april 2006.

Tilmelding enten pr. mail kasserer@dis-danmark.dk eller telefon 45 41 43 15 efter kl. 19.00.

Kl. 15.15 holdes generalforsamling i Frilandsmuseets restaurant.

Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen, skal være bestyrelsen i hænde senest 1. februar 2006.

Der ingen tvungen tilmeldingspligt, men af hensyn til serveringen vil vi meget gerne have et præj, om man deltager.

Foreningen vil være vært ved kaffe/te med brød.

Ophavsret: Slægtsforskning og Internet

Da jeg startede med slægtsforskning tilbage i 1980'erne, syntes jeg, det var svært og uoverskueligt at finde informationer på arkiverne - og jeg gik i stå. I 1998 opdagede jeg så, at slægtsforskning var et varmt emne på Internettet. Der var masser af databaser, man kunne benytte, og der var mange slægtsforskere, der havde lagt deres forskning ud på Internettet.

Siden er mængden af informationer bare steget, og nu taler vi om skanning og afskrifter af kirkebøger, opslagsværker og bøger. Til gengæld ser jeg også diskussioner bl.a. i DIS-forum om, hvad man må og ikke må, og om hvem der har ophavsret til hvad.

Her gennemgår jeg ikke ophavsretten fra a-z, men forsøger kun at kaste et blik på ophavsretten med slægtsforskerøjne og set i lyset af Internettets muligheder og faldgruber.

Ophavsret

Ophavsretten handler på den ene side om at beskytte en kreativ og intellektuel indsats, men på den anden side også om at gøre kultur og viden tilgængelig for alle. Ophavsretten er derfor en balance mellem et behov for at beskytte den indsats, som en enkelt person har gjort, uden samtidig at opstille så stramme regler, at alle andre personer bliver hæmmet i deres handlinger på en urimelig måde. Det er vigtigt at gøre sig klart, at ophavsret ikke giver en eneret til viden.

For at få ophavsretten til en artikel, en hjemmeside, en slægtstavle, et billede eller lignende, er der tre grundlæggende krav, der skal være opfyldt. Der skal være tale om:

- * en ophavsmand
- * et litterært eller kunstnerisk værk
- * et værk, det vil sige, at produktet skal have værkshøjde.

Ophavsmanden

Ophavsretten starter hos en ophavsmand. Det er den person, der har gjort

den intellektuelle og kreative indsats. Ophavsretten kan således ikke starte hos en virksomhed eller forening - den starter altid hos den eller de enkeltpersoner, der har gjort indsatsen. Ophavsretten kan dog overdrages til virksomheden eller foreningen.

Netop fordi ophavsretten starter hos en fysisk person, som har gjort en intellektuel indsats, betyder det også, at der ikke er ophavsret til sådanne ting, hvor der ikke er gjort en intellektuel indsats, men kun en mekanisk eller simpel digital bearbejdning.

Ved fotokopiering af en bog, får den person, der kopierer, således ikke nogen ophavsret. Den originale ophavsret til bogen er heller ikke ophørt. På samme måde gælder det ved den simple skanning af mikrokort eller andre arkivalier. Bare fordi man skanner et mikrokort, er der ikke derved opstået en ophavsret.

Derimod kan der være en selvstændig intellektuel indsats forbundet med den måde, de skannede mikrokort præsenteres på, f.eks. på Internettet. Måden at præsentere materialet på kan være omfattet af ophavsretten, hvis der er tale om et kunstnerisk eller litterært værk, og hvis værket har værkshøjde.

Litterært eller kunstnerisk værk

Der er ingen tvivl om, at mange af de ting, vi arbejder med inden for slægtsforskning, er litterære værker. Det gælder hjemmesider, slægtsbøger, vejledninger til slægtsforskning, artikler som denne og mange andre ting.

Et litterært værk er dog ikke kun bøger, artikler eller hjemmesider, der er offentliggjort. Det er også private breve, dagbogsoptegnelser, erindringer m.v. Når mormor i sin dagbog har beskrevet, hvordan hendes bryllup med morfar foregik, og hvor lykkelig hun var, så er hendes beskrivelse et litterært værk. Fotografier kan også være beskyttede værker.

Mette Broberg

Birkemosen 8,
3650 Ølstykke

mette_broberg@post.tele.dk

Værkshøjde

Begrebet værkshøjde er svært at have med at gøre. Værkshøjde kan man ikke måle. Værkshøjde handler om den bearbejdning, der er gjort for at opnå et bestemt resultat. På et tidspunkt anses en sådan bearbejdning for så original og selvstændig, at ophavsmanden har gjort en intellektuel indsats, der er tilstrækkelig til at få ophavsretten.

Der skal ikke meget til, før værkshøjde er opnået. Et afsnit i en tekst, et vers i en sang eller min egen beskrivelse af bedstemors og bedstefars bryllupsfest vil som udgangspunkt have værkshøjde. Det er derfor en god idé at antage, at langt det meste af det, man finder på Internettet, i et eller andet omfang har værkshøjde.

En ren afskrift af kirkebøger, skifteprotokoller mv. er dog ikke udtryk for en intellektuel indsats, og sådanne afskrifter har nok ikke i sig selv værkshøjde. De er ikke bearbejdet nok. Opsætningen af dem og den måde, de præsenteres på, kan derimod opfylde kravene til værkshøjde, men ikke selve afskriften.

Jeg har altså ophavsret til det, som jeg lægger på min hjemmeside. Jeg har selv lavet hjemmesiden - er ophavsmanden, jeg har skrevet en masse om min familie og slægt - et litterært værk, og jeg har bearbejdet mine oplysninger - min hjemmeside har værkshøjde.

Når jeg har ophavsretten til min

hjemmeside, hvad er det så lige, jeg har ophavsret til, og hvad kan jeg forhindre andre i at gøre?

Et eksempel - min hjemmeside

Min hjemmeside indeholder det, som mange andre hjemmesider for slægtsforskere indeholder, nemlig først og fremmest en slægtstavle eller slægtsbog. Det, som jeg i hvert fald ikke har ophavsret til, er de faktuelle oplysninger om min slægt, som er fundet i kirkebøger, folketællinger mv. - dem har jeg ingen ophavsret til, heller ikke selvom det kostede mig blod, sved og tårer at tyde præstens gotiske krage-tær.

Måske har jeg så ophavsret til den måde, jeg præsenterer fakta på hjemmesiden. Jeg har valgt at lave min hjemmeside, ligesom 90% af andre slægtsforskere, ved hjælp af mit slægtsforskningsprogram, som automatisk kan danne de hjemmesider, som jeg skal bruge. Min slægtstavle er derfor dannet som det, der kaldes et edb-støttet værk.

Det er faktisk ikke mig, der har defineret, hvordan min hjemmeside kommer til at se ud. Det er langt hen ad vejen min programleverandør, der har stillet visse muligheder til rådighed for mig. I sådant et tilfælde er det faktisk min programleverandør, der har en i hvert fald delvis ophavsret til den måde, min hjemmeside er stillet op på. De har, da jeg købte programmet, overladt brugsretten til denne opstilling til mig. Men enhver anden, som har købt det samme edb-program som mig, har altså lov til at vælge den samme opbygning af hjemmesider.

Kombineres disse to ting med hinanden, betyder det, at Hanne, der forsker i den samme slægt, som jeg, og bruger det samme slægtsforskningsprogram, stort set kan have hjemmesider, der er identiske med mine, uden at hun krænker min ophavsret.

Det, hun ikke kan tillade sig, er at kopiere de små historier om enkeltpersoner, der gemmer sig rundt omkring på min hjemmeside, typisk i

notefelterne. Hun har ret til frit at kopiere de faktuelle oplysninger fra min hjemmeside. Heller ikke afskrifter af kirkebogsoptegninger kan jeg forhindre hende i at kopiere. Hun har endda lov til at citere fra de beskyttede dele af min hjemmeside, når blot hun husker at gøre det loyalt, korrekt og med oplysning om kilden.

Beskyttelsen

Når jeg har ophavsret til min hjemmeside, har jeg ret til at forhindre andre i at fremstille eksemplarer af det, der er beskyttet - fremstilling af eksemplarer er f.eks. fotokopiering, skanning eller digital transmission af materialet til en anden computer, så der efterfølgende ligger en udgave på begge computere.

Jeg kan også forhindre andre i at gøre mit beskyttede materiale tilgængeligt for almenheden - offentliggørelse er f.eks. udgivelse af en bog, fremvisning på Internettet eller via andre medier, der spredes til almenheden. Spredning til almenheden er også, når jeg linker til en side, hvor der ligger „ulovligt“ materiale.

Jeg kan dog ikke forhindre andre i at fremstille enkelte eksemplarer, når det sker til privat ikke-erhvervs-mæssig brug. Visse værker er ikke omfattet af denne regel, men af litterære værker må der tages enkelte kopier, hvis kopien er til privat brug.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at denne ret til privat eksemplarfremstilling ikke er en ret til at sprede værket til offentligheden.

Det betyder, at jeg kan tage en kopi af en beskyttet hjemmeside og lægge kopien i min database på min egen computer; jeg må derimod ikke lægge kopien på min hjemmeside, sende den til en anden slægtsforsker, som jeg ved er interesseret, eller printe den ud, når jeg laver en slægtsbog, der skal distribueres til familie og venner.

Når jeg lægger materialet i min private database og kun der, betyder det, at jeg har dannet en digital kopi. Hvis jeg lægger materialet på min hjemme-

side, sender det til en anden eller printer det ud og distribuerer det i papirudgave, har jeg ikke blot fremstillet et eksemplar, men også spredt eksemplaret.

Eksemplarfremstilling eller kopiering til privatbrug er tilladt, spredning af eksemplarer er ikke.

Jeg har ret til at citere fra et værk, der er offentliggjort. Jeg skal bare huske at gøre det loyalt, korrekt og med oplysning om kilden. Jeg må ikke citere et helt værk, kun dele af det.

Når materiale ikke er beskyttet efter ophavsretten, behøver jeg faktisk ikke at oplyse om min kilde. Når jeg finder en faktuel oplysning på en hjemmeside eller en afskrift af en kirkebog, kan jeg kopiere, bruge og offentliggøre de dele, som jeg har behov for, uden at oplyse om kilden. De pågældende faktuelle oplysninger er ikke beskyttet efter ophavsretten.

Der kan være andre årsager til, at det er etisk og mest korrekt at oplyse om kilden. Forskningsmæssigt får min slægtsforskning en større værdi, når jeg har styr på mine kilder. Kildehåndtering og kildekritik er i den sammenhæng god forskningsteknik, men ikke nødvendig af hensyn til ophavsretten.

Citat er ikke det samme som resuméer eller referater. Hvis jeg laver et selvstændigt resumé eller referat af et større værk, er dette tilladt. Faktisk vil jeg for det meste opnå en selvstændig ophavsret til resuméet eller referatet. Jeg har jo netop lavet det ved en selvstændig indsats.

Hvor længe gælder ophavsretten?

Der er fastsat forskellige bestemmelser om, hvor længe der er ophavsret til et værk. Da langt de fleste af de typer af aktiviteter, som vi slægtsforskere bruger tid på, skal vurderes efter bestemmelserne om litterære værker, er den periode for beskyttelse, som vi skal have os for øje, 70 år efter ophavsmandens død. Det er rigtig lang tid.

Charles Darwin udgav i 1859 sit værk „Arternes oprindelse“. Darwin døde i 1882 og med de nugældende regler ville det betyde, at hans ophavsret først ophørte i 1952.

Mormors kærestebrev til morfar blev skrevet i 1925, men da mormor døde i 1989, vil hendes ophavsret til brevets indhold være beskyttet frem til 2052.

Hvem har ansvaret?

Den, der laver en hjemmeside eller på anden måde distribuere oplysninger, tekst og materiale, har selv ansvaret for, at det pågældende materiale ikke krænker en andens ophavsret.

Hvis jeg linker til en side, der indeholder „ulovligt“ materiale, kan jeg blive medskyldig i den krænkelse, der er sket.

Hvis jeg på min hjemmeside tillader andre selv at lave et link til deres hjemmeside, som f.eks. DIS's sider med link til medlemmernes hjemmesider, bliver jeg dog ikke straks medskyldig i en krænkelse. Men hvis jeg bliver gjort opmærksom på, at en af de sider, der linkes til, indeholder ulovligt materiale, skal jeg med det samme fjerne link'et fra min hjemmeside. Hvis jeg ikke fjerner et sådant link, risikerer jeg at blive medskyldig i krænkelsen.

Et helt særligt ansvar ligger hos den person eller organisation, der udgiver en avis eller et tidsskrift. Bladet „Slægt & Data“ falder inden for reglerne om et strengt redaktionelt ansvar.

Disse særlige regler medfører, at bladets ansvarshavende redaktør som udgangspunkt er ansvarlig for det, der trykkes i bladet, herunder med et ansvar for, at materialet i bladet ikke krænker andres ophavsret.

Hvad kan der ske?

Hvis du får en henvendelse fra en person, der mener, at du har krænket hans ophavsret, må du overveje, hvad du vil gøre. Du skal vide, at straffen for at krænke en andens ophavsret typisk er erstatning og eventuel en bøde. I

ganske særlige, helt grove tilfælde kan der blive tale om fængselsstraffe.

Det er kun en domstol, der kan afgøre en sag om krænkelse af en ophavsret.

Langt de fleste mennesker krænker ikke en andens ophavsret bevidst, men tænker måske ikke nærmere over reglerne og kommer derfor til at krænke ophavsretten uden at tænke over det.

Jeg kan da også sige, at jeg mere end en gang er kommet til at krænke en ophavsret, og først bagefter er jeg kommet til at tænke på, at det vist ikke var helt i orden, det jeg gjorde. Jeg har f.eks. sendt skannede sider af en bog til en anden person over e-post. Det er faktisk ikke tilladt, men for sent at gøre noget ved, da siderne var sendt.

Hvis man føler, at nogen har krænket den ophavsret, man har, er det ofte en god idé at kontakte vedkommende. Måske er personen slet ikke klar over, at det han har gjort, ikke var lovligt. Men husk lige, at ofte må en person gøre rigtig mange ting i forhold til privat brug af oplysninger og kopiering af faktuelle oplysninger. Ikke alt, hvad man har offentliggjort på sin hjemmeside, er beskyttet efter ophavsretsloven.

Bud på leveregler

◆ Du er som hovedregel selv ansvarlig for det materiale, der er på din hjemmeside. Det gælder også, hvis materialet er leveret af andre.

◆ Antag altid, at en beskrivende tekst, som du finder på Internettet, er beskyttet, og læg ikke uden tilladelse kopier af materiale, som andre har lavet, på din hjemmeside.

◆ Brug gerne de faktuelle oplysninger du finder rundt omkring på Internettet, men skriv din egen udgave af det, du finder.

◆ Læg gerne skannede udgaver og egne afskrifter af offentlige arkivalier på din hjemmeside - kirkebøger, folketællinger og skifteprotokoller. Undlad at lægge nyere private arkivalier på din hjemmeside. Disse kan være beskyttet af ophavsretten - dagbogs-

optegnelser, breve, erindringer.

◆ Når du citerer fra en andens beskyttede værk, så gør det korrekt og med kildeangivelse. Brug hellere kildeangivelse en gang for meget end en gang for lidt, så viser du samtidig, at du bruger dine kilder bevidst og kildekritisk.

◆ Ved hjemmesider, hvor brugerne selv kan uploade materiale, såsom debatter, bør ejeren af hjemmesiden fjerne materialet, hvis han bliver gjort opmærksom på, at det er ulovligt.

◆ En ejer af en hjemmeside er ikke ansvarlig for indholdet på andre hjemmesider, som der linkes til, men linket bør fjernes, hvis man bliver opmærksom på, at indholdet eller dele af indholdet på andre hjemmesider er ulovligt.

◆ Fortæl de besøgende på din hjemmeside, hvilke betingelser du forventer, de opfylder, hvis de henter materiale fra din hjemmeside. Gør det eventuelt let at lave en kildehenvisning, ved selv at lægge den på hjemmesiden, så den bare kan kopieres.

◆ Hvis du synes, at der er nogen, der har „stjålet“ dit materiale, så start med en stille og rolig henvendelse til vedkommende.

◆ Hvis du ønsker 100% sikkerhed for, at andre ikke kopierer og bruger de oplysninger, som du har fundet, så lad være med at fortælle andre om dem og læg dem ikke på Internettet.

Læs mere

Dette billede af ophavsret for slægtsforskere er kun et overblik og kan ikke blive mere. Der er skrevet tykke bøger og mange sider om ophavsret, og det er ikke altid lige let at gennemskue hvilke regler, der gælder i en konkret situation.

Hvis du har lyst til at læse mere om ophavsret, så har Statsbiblioteket på deres hjemmeside en kort vejledning, der handler om de vigtigste bestemmelser i ophavsretten.

Vejledningen kan ses på: www.statsbiblioteket.dk/publ/ophavsret.htm.

Der dukker af disen...

Beretning om jagten på historien om min farfar, hans familie og to af hans bedsteforældre.

Anetavlen

Da jeg gik i gang med at ordne min anetavle, manglede der næsten alle oplysninger om min farfar samt hans far og mor. Hvor de havde boet, og hvad de havde lavet. Spørgsmålene optog mig mere og mere, og kort før min søster døde, fik jeg en nyttig oplysning af hende.

Mulernes Legatskole

Hun kunne huske, at vores farfar havde gået på Mulernes Legatskole i Odense, og det ledte mig på sporet.

Skolen havde en gammel protokol fra 1887 (figur 1), der viste, at min farfars far hed Jørgen Rasmussen, at han var restauratør, og at moderen hed Maren, født Knudsen. De boede på Albani Torv 12b. Tæt ved Odense Rådhus og Sct. Knuds Kirke.

Folketællinger 1880 og 1890

Adressen hjalp med at finde hele familien i folketællingerne fra 1880 og 1890 (figur 2). Her kunne jeg læse, at Jørgen Rasmussen var født i Højby og Maren Knudsen i Ullerslev, hvil-

ket blev kilder til nye opdagelser. Desuden at min farfar var den ældste af i alt 6 børn.

Odense Museers hjemmeside

En heldig eftersøgning på Internettet ledte mig til www.odensebilleder.dk - og her fandt jeg 7 billeder af min oldefars hus på Albani Torv.

På hjemmesiden Odensebilleder findes et foto fra ca. 1895 af bygningen, og man ser skiltet „J.Rasmussen“ og nedenunder „Beværtning“. Jørgen Rasmussen står i døren, og på første sal ses i vinduerne min oldemor, farfar og nogle af hans søskende.

Odense Rådhus

Denne kilde førte til den næste, der gemte sig i en bog, som også blev fundet på Internettet. Titlen er: „Albani Kirke og Torv“ af Eskil Arentoft, Vibeke Brandt, Finn Grandt-Nielsen, udgivet af Odense Bys Museer, Fynske studier XIV. 1985.

Her var ikke alene flere billeder af huset men også oplysninger om, at det

Esben Wagn Rasmussen

Mosegårdsvej 86

2820 Gentofte

Tlf. 39 65 82 40

lewr@wanadoo.dk

indtil 1862 var Skomagernes Laugshus. I 1875 købte gæstgiver Jørgen Rasmussen halvdelen af huset, og i 1895 opførte han et nyt hus i tre etager til beboelse og butik. Ejendommen blev overtaget af Odense Kommune 1937 og nedrevet tre år senere til fordel for Rådhusets udvidelse.

Ved at sammenligne kortskitser i bogen med det nuværende bykort kan jeg se, at min oldefars hus i dag ligger neden under den østre del af det nuværende rådhus.

Trap Danmark

Folketællingerne hjalp herefter med til, at jeg fandt fire tipoldeforældre. Desuden at jeg via kirkebøger fra Højby og Ullerslev gjorde en ny bonusopdagelse i Trap Danmark, hvor der i bind 13, Svendborg Amt på side 885 findes en oplysning om, at skole-

Mulernes Legatskole i Odense havde en protokol fra 1887. Den viste, at min farfars far hed Jørgen Rasmussen, at han var restauratør, og at moderen hed Maren, født Knudsen. De boede på Albani Torv 12b.

Føl skoleindtægter for Beredningskomiteen - 1887, indtægt		
Tilbage		
Nr.	Hans Peter Rasmussen	14 Feb. 1887
	Restorantør	Jørgen Rasmussen
		1887
	Moderen	Maren Knudsen

Folketælling fra 1880, hvor husets beboere er angivet med navn og alder. I folketællingen fra 1901 fandtes deres fødselsår og fødselsdag.

Folketælling 1880		Folketælling 1901	
Navn	Alder	Navn	Fødselsår
1. Jørgen Rasmussen	39	Jørgen Rasmussen	1841
2. Maren Knudsen	31	Maren Knudsen	1849
3. Hans Peter Rasmussen	1	Hans Peter Rasmussen	1879
4. Maren Knudsen	2	Maren Knudsen	1878
5. Hans Knudsen	25	Hans Knudsen	1855
6. Maren Knudsen	12	Maren Knudsen	1868

Albani Torv 12a til venstre og 12b til højre. Frem til 1862 Skomagerens Laugshus i Odense. I 1875 købte min oldefar Jørgen Rasmussen halvdelen af huset (12b) og indrettede beværring i nederste etage. Foto: Odense Museers hjemmeside odensebilleder.dk
 Det er taget ca. 1895 samme år, han lod det rive ned for at erstatte det med et hus i tre etager. Lige over menukortet til højre ses skiltet med teksten „Beværring J. Rasmussen“. Bagved skimtes tårnet på det gamle rådhus.

manden og politikeren Vilhelm Rasmussen blev født 1869 i Ullerslev.

Samme sted henvises til publikationen „Ullerslev – et fynsk Sogn“ af Hakon Müller og Niels Rasmussen, 1932. Denne kilde åbnede en helt ny verden for mig. Der var nemlig en historie om den tidligere ejer af Ullerslev Kro, Hans Rasmussen, og hans søn Vilhelm Rasmussen, folketingsmand og forstander på Statens Lærhøjskole.

Han har udgivet mange fagbøger, men også „Drengeliv i Kroen“ på Gyldendals 1939, hvor han fortæller om sin fars forældre Rasmus Hansen og Ellen Marie Jørgensdatter. En herlig opdagelse, når man ved, at de to personer også er min oldefars forældre.

Kroejer Hans Rasmussen i Ullerslev og restauratør Jørgen Rasmussen i Odense var brødre, og Vilhelm Rasmussen og min farfar var fætre. Bogen, som jeg nu har købt antikvarisk via Internettet på www.saxo.com - indeholder fine beskrivelser af mine tipoldeforældres liv i Højby i første halvdel af 1800-tallet.

Klaus Berntsen og Højby

Politikeren Klaus Berntsen, der var statsminister i 1910-13, var i sin ungdom leder af Højby friskole. I bogen „Erindringer fra barndom og ungdom“ 1921 fortæller han om Højbyegnens befolkning og de gamle skikke og traditioner, der indgik i hele den bondekultur, der dannede rammen om

min tipoldefar Rasmus Hansens hverdag som fattig husmand på Frederik d. VI, Christian d. VIII og Frederik d. VII's tid.

Det kongelige Bibliotek

De indsamlede data om min farfar blev nu suppleret med en mindre biografi, som jeg fandt via en søgning på

Nederst til venstre ses Vilhelm Rasmussen, senere forstander for Statens Lærhøjskole og folketingsmand.

Som børnepsykolog er han kendt langt ud over Danmarks grænser. I bogen „Drengeliv i kroen“ fortæller han om sin barndom.

Han er født 1869 i Ullerslev på Fyn, hvor hans far havde privilegium på at drive kroen, der var anlagt dér samtidig med Odense-Nyborghanens oprettelse.

Han skriver også om bedsteforældrene Rasmus Hansen og Ellen Marie Jørgensdatter, som er to af mine 16 tipoldeforældre.

Det kongelige Bibliotek. Det drejer sig om en artikel i bogen: „Kan De huske?“ bind 4 skrevet af Arne Lilholt, Viborg. På s. 51-54 er der en kort gennemgang af min farfars liv og virke i Viborg by samt omtale af tiden i Odense. Artiklen gav mig nogle nye holdepunkter, som hjalp med til at få hele historien til at hænge sammen.

Min farfar var født i Næsbyhoved, Broby Sogn og boede i Odense hos sine forældre på Albani Torv til 1902, hvor han fik arbejde i Handelsbanken i Viborg. Her blev han lige til han døde i 1958.

Slægtshistorie – Egnshistorie – Danmarkshistorie

Arbejdet med at opklare mysteriet om min farfars livshistorie gav nogle sidegevinster. Jeg opdagede, at det ikke er muligt at sætte sig ind i de enkelte

Min farfar bankkasserer H.P. Rasmussen, født 1871 i Odense. Han boede fra 1902-58

i Viborg. Artiklen i Arne Lilholts bog hjalp med til at få hele historien til at hænge sammen.

aners hverdag uden at kende noget til det miljø og de mennesker, som de færdedes blandt. Deres liv har været flettet ind i egnens eller bydelens lokalhistorie. Hver oplysning er en af

mange brikker, og de begynder først at danne et sammenhængende motiv, når de kombineres med mere massive data fra hele landets historie.

Anernes liv er præget både af den nationale og internationale udvikling, og set i bakspejlet fornemmer man, hvordan disse påvirkninger udefra har vendt op og ned på alle samfundsgruppers levevilkår. Unge og gamle måtte flytte sig, og den måde, som vores aner gjorde det på, fik ikke alene langtrækkende konsekvenser for dem selv, men også for deres børn, børnebørn og muligvis nogle af os, der forsøger at følge sporene af dem i dag.

Det faktum, at min farfar var kærlig og omsorgsfuld over for sine børnebørn, er uinteressant i denne sammenhæng, selvom det nok lige præcis var det, der fik mig i gang med at søge efter de nævnte data.

Affotografering af gamle negativer

På seminaret i Humlebæk om udarbejdelsen af en slægtsbog talte vi blandt andet om, hvordan man kunne bruge de gamle, store negativer, som mange af os har en hel del af.

Den umiddelbare løsning var at scanne dem med en dertil egnet scanner, som foredragsholderen havde et eksemplar af, mens de fleste af os har de typer, der kun kan scanne dokumenter.

Jeg tænkte siden over det og overvejede, hvordan jeg kunne arrangere en belysningskilde over scanneren. Det vanskelige ville være at styre belysnings- og scanprocessen sammen, så det fandt jeg for problematisk, og endvidere ville jeg jo kun kunne scanne med den nøjagtighed, som scanneren gjorde mulig.

En egnet kasse i to dele

Derfor vendte jeg problemet om og ville løse det ved at lave en egentlig

digital affotografering af negativerne med en lyskilde bag ved.

Det blev til en dertil egnet kasse, som jeg tror måske kunne interessere andre med en smule fingerfærdighed. Kassen består af 2 dele, begge af svært pap, limet sammen med hvid lim.

Underdelen

I underdelen er der monteret et skråtsiddende spejl - eller hos mig et stykke nysølvfolie - og i toppen er der en

Underdelen

udskæring på 12 x 12 cm. Her ovenpå limes en mælkehvid glas- eller akrylplade på 15 x 15 cm.

Når negativet med en passende mæske lægges ovenpå, har man en fin belysning nedefra. Bedst er dagslys - det kunne jo dreje sig om et farvenegativ - men ellers er en lampe, der lyser ind fra siden, udmærket. For at holde negativet fast og plant lægger jeg yderligere en glasplade ovenpå.

Overdelen

Overdelen, der er 16 x 16 cm, passer ned over glaspladerne og står godt og solidt. I toppen er der en udskæring,

Henrik Praetorius

Snebærvænget 27

2830 Virum

Tlf 45 85 29 87

ahzaremba@webspeed.dk

Overdelen

Apparatets to dele

der er tilpasset kameraet, så også det sidder godt og solidt under optagelsen. Den øverste kasse er malet mat-sort indvendig.

Indstilling af kameraet

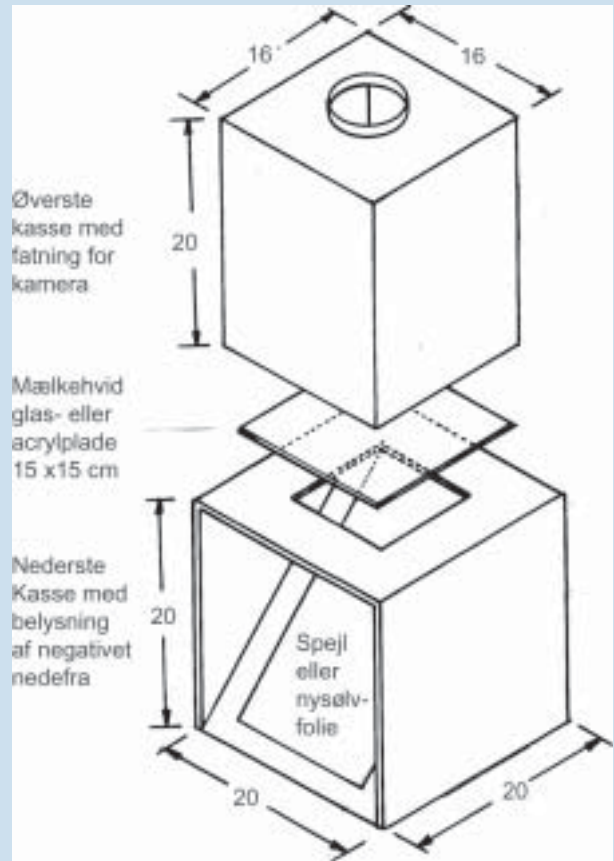
Så kommer indstillingen af kameraet. Der er det individuelt, hvordan det skal stilles. I mit tilfælde - med et Nikon Coolpix 5000 - foregår den normale fokusering, også ved næroptagelser, ved at kameraet fokuserer på kontraster.

Et negativ kan være ret kontrastløst, så kameraet prøver forgæves at finde et fokuspunkt. Men mit apparat kan indstilles manuelt, og i det aktuelle tilfælde skal afstanden være 16 cm. Jeg stiller det yderligere til en mindre blænderåbning for at gøre det mindre følsomt over for unøjagtighed i afstandsindstillingen. Og så skal man huske at slå blitzen fra!

Med zoom'en sørger jeg for, at negativet fylder mest muligt på billedet. Og så er det bare at hente billedet over i computeren i et billedbehandlingsprogram, invertere det, beskære det og gøre det bedst mulige ud af det.

Endnu en indsats

De dimensioner, jeg har brugt, egner sig fint til store negativer, men jeg ville også gerne bruge apparatet til at af-fotografere 24 x 36 negativer eller

dias. Til det formål er afstanden i den øverste kasse for stor til, at man kan få en ordentlig størrelse på billedet.

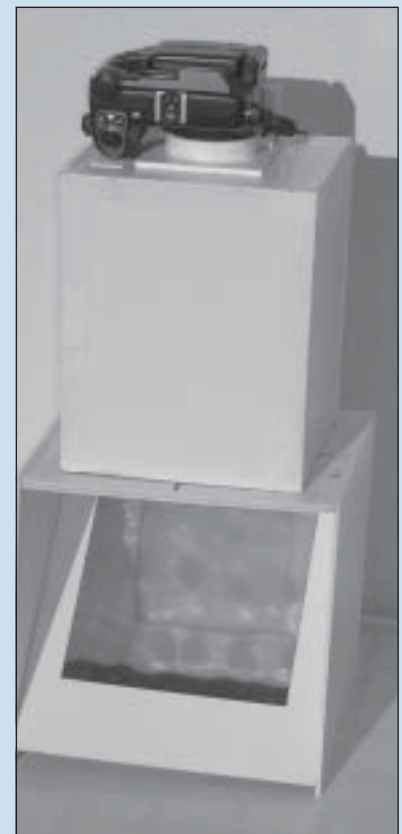
Derfor fabrikerede jeg endnu en indsats, der kan anbringes ovenpå glaspladerne, og bringer fokuseringsafstanden ned på 6 cm. Og så fungerer dette også fint.

Om ikke andet, så har denne lille redegørelse forhåbentligt bragt et virkeligt godt argument for, at det næste kamera absolut må have disse nødvendige kvaliteter.

24 x 36 adapter

Apparat med kamera

I Norge er det et nationalt projekt at fotografere samtlige gravsten. Projektet er udførligt omtalt i vort norske søsterblad *Slekt og Data*, nr. 2 2005. Sådan er det ikke i Danmark, endnu i hvert fald, men et par flittige slægtsforskere har lagt ud med deres helt private projekt. Connie Løwert Nielsen og Leif Sepstrup fortæller på de følgende sider om, hvordan de har foreviget gravminder på Jyllands vestligste kirkegårde.

Leif Sepstrup

Munkgårdvænget 29
7400 Herning

sepstrup@familie.tdcadsl.dk
www.aalsogn.webbyen.dk

Projekt Gravsten

Hvordan kan friluftsliv, slægtsforskning og sommerferie gå op i en højere enhed med en ægtefælle, der måske ikke lige deler ens interesse med samme iver som en selv?

For mange er det et enten-eller – et valg, der sjældent falder ud til fordel for slægtsforskning.

Hvis man er til strand, klitplantager, heder og kilometervis af dejlig sandstrand, er det oplagt at tage på ferie langt mod vest til et sted, der hedder Blåvandshuk.

Nu bød juli 2005 ikke på det bedste strandliggervejr. Hvad kan man så lave, når man „tilfældigvis“ har taget ophold i området? Det er her, slægtsforskningen kommer ind.

Gravsten, der forsvinder

Efter flere års støvsugning af kilder på diverse arkiver, hvis tilgængelighed slutter en del år tilbage i tiden, var det oplagt at få et overblik over de mange oplysninger, der findes på kirkegårdenes gravsten. Man har jo hen ad vejen besøgt kirkegårde for at finde gravsten på ens egne aner og grene deraf.

Som de fleste har jeg erfaret, at der på mange kirkegårde forsvinder gravsten samtidig med udløbet af det årsmål, der gælder for fredningen af gravstedet.

For at bevare oplysningerne, som alle disse gravminder indeholder, for

eftertiden, var det oplagt at bruge nogle feriedage til at affotografere alle gravsten på nogle udvalgte kirkegårde. Til min egen slægtsforskning var der specielt 2 kirkegårde, der havde interesse, nemlig Ål og Mosevrå.

Kirkegårde i projektet

Efter at have luftet emnet for slægtsforsker-kolleger og Blåvandshuk Lokalhistoriske Arkiv blev kirkegårdene i Ho, Mosevrå og Oksby også en del af projektet.

Specielt for området er, at kirkerne i Mosevrå og Børsmose ligger som oaser i det militære øvelsesterræn. Det samme gælder stedet for den oprindelige Oksby kirke. Kirken blev nedrevet i 1891, kirkegården hører i dag under klitvæsenet og bliver stadig benyttet.

Hvordan griber man sådan et projekt an?

Heldigvis havde jeg inden ferien brugt nogle timer på de indledende øvelser.

Det at fotografere gravsten, hvor alle data på stenen kan ses på samme billede, kan være lidt af et forhindringsløb. De største er grene og blomster, der dækker dele af stenene, af andre ting kan nævnes utydelig skrift og bogstaver, der mangler.

Endelig er der lysforholdene, som også har indvirkning på det færdige resultat. I solskin vil man altid på et tidspunkt stå i modlys; med solen i

ryggen kan ens skygge genere på billedet, som selvfølgelig først opdages bagefter. Sten, der er våde efter regnvejr, kan være ulæselige.

Oversigtskort

Mit udgangspunkt var at få et billede af det enkelte gravsted, som kunne anskueliggøre, om det var et familiegravsted eller blot et enkelt gravsted.

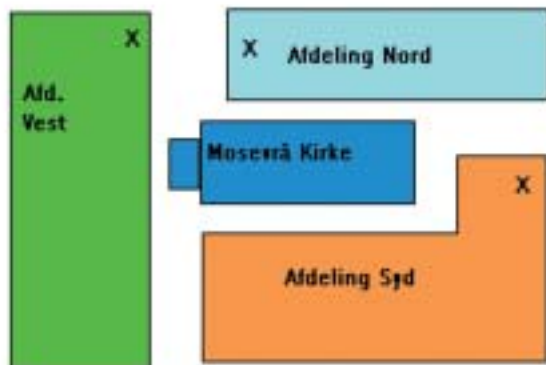
Hvis ikke alle data på gravstenen kunne læses, blev der taget ekstra billeder fra andre vinkler, eller den medbragte „grenholder“ (ægtefællen, som man holdt „ferie“ med) trådte hjælpeende til.

Næste punkt var at „opfinde“ et system over gravenes placering, sådan at andre også kan finde frem til dem, uden at skulle omkring oversigtskortet på graverens kontor.

Der blev tegnet en lille skitse over hver kirkegård, hvor kirkens placering var angivet; det samme blev de enkelte afsnit på kirkegården. Ud fra en formodning om, at de fleste ved, at kirkerne vender øst/vest, fik disse afsnit navn efter verdenshjørnerne. Se skitsen over Mosevrå Kirkegård.

Så var det ellers bare at gå i gang fra en side eller et hjørne af kirkegården. Første gang fik nr. 1, næste nr. 2 osv. De enkelte gravsteder fik ikke nr., da det ikke er let at forudsige, hvordan udviklingen vil være angående opdeling eller sammenlægning af gravsteder de næste år.

P. - Plads
Indkørsel fra Vejers Hævej

Skitse over Mosevrå Kirkegård

X angiver start på billeserien for den enkelte afdeling.
Alle gange på kirkegården er affotograferet kronologisk.

Følgende fremgangsmåde er brugt:

Afdeling Nord: Start fra vest mod øst.

Afdeling Syd og Vest: Start fra nord mod syd, hvor alle sten mod vest er fotograferet.

Herefter tilbage ad samme gang, hvor alle sten mod øst er fotograferet.

Der kan være op til flere gravsten på samme billede.

Databasen etableres

De dejlige, regnfulde sommeraftener kunne efterfølgende bruges til at sætte billederne i system.

De blev alle indtastet i et regneark, hvor hver person fik en linie med følgende standard oplysninger:

- ◆ Billede nr., kirkegård, afsnit, gang nr., personens navn, fødselsdato og sted, dødsdato og sted.
- ◆ Øvrige oplysninger på gravstene blev ikke noteret.

- ◆ Datoer blev alle noteret som dag-måned-år (02-08-1922).

- ◆ Det færdige resultat indeholder ca. 2.600 navne.

Fejl og korrekturlæsning

Nu skal man ikke tro, at træerne gror ind i himlen, fordi man har brugt nogle timer på sådan et projekt. Mine gode slægtsforsker-kolleger kunne hurtigt påpege nogle taste- og læsefejl. Derfor undergik hele databasen et ekstra tjek, hvor svært læselige gravsten blev

kontrolleret i kirkebøgerne, og der blev taget enkelte nye billeder.

Til dette ekstra korrekturarbejde fik jeg en uvurderlig hjælp af Connie Løwert Nielsen, Haderslev, og Anni Skov Christensen, Oksbøl, der begge selv har aner og interesser i omtalte områder.

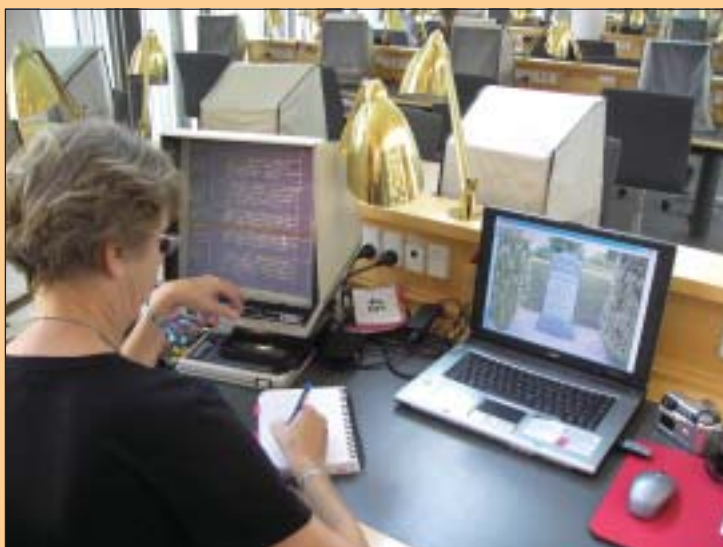
Databasen kan ses på:

www.aalsogn.webbyen.dk - dog er alle oplysninger, der er yngre end 10 år, ikke offentligt tilgængelige.

Et gravminde der kort fortæller en historie

Connie Løwert Nielsen kontrollerer indtastningerne

At sætte sig et minde

Af Leif Sepstrup

Hvis man tror, at teksten på gravminderne giver et klart billede af det sociale og erhvervmæssige liv i et sogn, bliver man hurtigt skuffet.

I et område, hvor landbrug og søfart har været stærkt repræsenteret, er det meget bemærkelsesværdigt, at der er gravsten over snesevis af gårdejere, men kun én husmand. Der er mange „forhenværende“ af forskellige erhverv, men kun én aftægtsmand.

Det nemmeste er at finde gravminder med titler over personer, der har fået en medalje eller har haft et offentligt ombud eller erhverv. F.eks. Ridder af Dannebrog, krigsveteraner, sognefogeder og lærere.

Især klitvæsenet er rigt repræsenteret med deres „klitfogeder“, et embede som ofte er gået i arv.

Ankre og både

Søens folk er et helt kapitel for sig. På en del gravsten findes der symboler som ankre og både. Her er der i flere tilfælde, helt bogstaveligt, tale om et minde om et familiedlem, som er omkommet ved en ulykke eller et forlis langt fra deres hjemstavn. Enkelte, som ellers har været udvandret til fjernere himmelstrøg, findes bisat i familiens gravsted.

I årene efter 1900 optræder der indimellem navnet på det sygehus, hvor dødsfaldet er sket. For stenhuggeren har det været en lille ekstra indtægt, at der på stenen kom til at stå: „Død på Sygehuset i Varde“ frem for det sædvanlige „Død i Ho“.

Vestjysk sans for økonomi

Den vestjyske økonomiske sans går også igen ved folks eftermæle. Mænd, der mistede deres hustru af første ægteskab, sørgede for at anskaffe en gravsten, hvor der er ikke alene var plads til deres eget navn, men også til den forhåbentlige nye ægtefælle.

På et tidspunkt har det inden for det bedre borgerskab været brugt at sætte gravsten af anseelig størrelse for hver af ægtefællerne. Et enkelt sted har arvingerne åbenbart været af en anden opfattelse, og stenhuggeren har med lidt opfindsomhed fået presset et ekstra navn ind på en sten, der tydeligvis kun skulle bære et navn.

At studere gravminder kan være en oplevelse i sig selv, også på steder hvor man ikke selv har aner.

Eneste husmand på egnen

Thyregod: Generationers gang - kort fortalt.

Korrekturlæsning af „Projekt Gravsten“

Af **Connie Løwert Nielsen**

Korrekturlæsning af „Projekt gravsten“ var en god mundfuld. Det kæmpearbejde, det har været at skrive alle navne ind i et regneark, skulle tjekkes. For selvfølgelig kan man skrive forkert eller bytte om på et par tal, når det drejer sig om 2.600 personer.

Så korrekturlæsning er en nødvendighed. Der er forskel på at hedde Pedersen og Petersen, Paulsen og Poulsen. Det er bl.a. forskellen fra vestkysten til østkysten.

Ulæselige datoer

Ulæselige fødsels- eller dødsdatoer kom først under lup, dernæst blev mikrokortene fundet frem til et ekstra tjek.

Connie Løwert Nielsen

Rosenbakken 46,
6100 Haderslev.

clnielsen@mail.tele.dk

<http://home20.inet.tele.dk/clnielsen/>

Haderslev: Scener fra et ægteskab i kort udgave

Nogle gravsten var desværre helt ulæselige, - ikke på grund af fotografen, - men på grund af stenens alder. De omhandlende kirkegårde har utrolig mange gamle gravsten, som en slægtsforsker sætter stor pris på.

Specielt de meget gamle gravsten eller mindsten kan fortælle en gribende historie. Nogle, jeg selv har set, hører desværre ikke til mine egne aner, dog er familien fra Thyregod i min slægtsdatabase.

På kirkegårdsferie med ægtefællen

At holde „kirkegårdsferie“, som vi har gjort et par gange, kan varmt anbefales. Selv om ægtefællen ikke interesserer sig for slægtsforskning, kan der godt komme nogle gode oplevelser ud af det.

Men at traske gange op og ned for at finde en „brugbar“ sten til sin egen slægtsdatabase, opgiver man snart. Alle navne synes pludselig at være genkendelige. Så skal den bærbare slæbes med, men det skarpe dagslys gør, at det er umuligt at se noget som helst på skærmen.

Et lille tip

Start med at holde ferie, der hvor ægtefællens aner kommer fra, så bliver det mere spændende for vedkommende.

Tilgængelige via databasen på Internettet

Det arbejde, Leif Sepstrup har gjort med affotografering af kirkegårdene i Blåvandshuk kommune, er alle tiders.

Der kommer en dag, hvor gravstenene bliver fjernet. Så er det for sent for den enkelte at fotografere sine bedste- eller oldeforældres gravsten. Nu er de forhåbentlig tilgængelige i mange år via databasen på Internettet, til glæde for alle nuværende men også kommende slægtsforskere.

Tak til Leif for det gode initiativ.

Anne
Katrine
Sørensens
bror Hans,
der gjorde
karriere
som musi-
ker i USA.

Rejsen til Amerika

1908

Rigtigt mange af os har slægtninge, der har taget turen over Atlanterhavet og søgt lykken der.

Ruben Højmark Jensen har blandt sine slægtspapirer disse breve, sendt af hans farmors søster til familien derhjemme. Brevene giver et fint billede af, hvordan en udvandrer har oplevet rejsen og ankomsten til Ellis Island.

Brevskriveren er Ane Katrine Sørensen, født den 2. februar 1880 i Verst, Ribe amt. Hun rejste til USA til broderen, musiker Hans Sørensen, født den 19. februar 1876 i Verst, Ribe amt.

Hans Sørensen rejste 21 år gammel den 20. april 1897 til USA ombord på S/S Island med ankomst Ellis Island den 7. maj 1897.

Ane Katrine Sørensen døde den 19. marts 1912 af tuberkulose.

Torsdag Aften på Skibet (Oskar II 24. sep. 1908)

Kære Svoger og Søster!

Ja, nu er jeg kommet saa vidt og Begyndelsen var jo god med Vejret; i Morgen er vi i Norge og vil saa lige skrive lidt i Aften og faa sendt med, for saa kommer vi ikke til Land, før vi når New York, vi kommer jo ikke over England.

Det var godt I ikke var med mig, for det var sørgelig nok at se paa De andre. Kl. blev 1½ inden vi sejlede ud med fuld musik, I kunde vel ikke høre det, der var Folk i Tusindvis paa Havnen, da vi sejlet.

Det var hel Aften, da jeg kom til København, saa jeg tænkte hvordan mon det vil gaa, men saa traf jeg saadan en rar Dame, som viste mig hen paa Missionshotellet, hvor jeg havde et dejligt Værelse, den var bedre end den her Kas, jeg skal sove i Nat, aa der er saa meget at gøre, inden vi skal ombord, men det gik jo alt sammen godt.

Jeg har aldrig set saa mange Folk en Morgenstund, som i København i Morges, det vrimlede af løse Personer alle Vegne hvor jeg saa, men jeg fandt jo Banegaarden igen, og saa tog jeg en Drosje til Frihavnen. Det var et langt Stykke, han holdt ved Kontoret saa længe Jeg fik Billet og saa rullede vi lige derud. Al Ting er dyr, det var ikke mer en 20 Øre til en Mand for at bære min Koffert ud i Vognen.

Det første vi var sejlet fra København, spiste vi til Middag paa Skibet, Hvidkaalssuppe fik vi i Dag, saa det var jo rigtig godt, men jeg er saa tørstig, Vandet er ikke rigtig koldt.

Det er bleven os meldt at Postkasserne tømmes i Morgen tidlig i Kristiania. Nu slut for denne Gang med mange hilsener til Eder alle fra Moster.

Det var godt jeg tog af Sted i Gaar for saa fik jeg udhvilet til i Dag. Nu Godnat for i Aften.

Af Ruben Højmark Jensen

Lucernevej 17
4180 Sorø
Tlf. 57 83 28 94
rubenhj@stofanet.dk

Note¹

Willard er en mindre by i staten New York. Hans Sørensen var musiklærer og musiker i byen og på W.S.H. (Willard State Hospital); et hospital med ca. 2500 patienter fremgår det af brevene. Vel mest lig det der engang herhjemme hed et sindssygehospital.

Willard, NY, d. 11. Oktober 1908

Kære Svoger og Søster!

Ja, nu er jeg kommet til Amerika, jeg vil begynde med at fortælle om Rejsen. Den gik jo rigtig godt, jeg har aldrig været Søsyt før, men nu har jeg prøvet Det, det er en haard Tur at gaa igennem, jeg laa i Sengen i 3 Dage, hvis ellers vi kan kalde det en Seng, og nød ikke en smule Mad, men kastet op hele Tiden, jeg kunde ikke en Gang faa en Mundfuld Vand end det kom op igen, men saadan var vi alle sammen, saa det var jo en Trøst, jeg ikke var ene om det, men det tog vist haardest paa mig, jeg kunde snart ikke gaa, da jeg kom op paa Dækket, jeg maatte have en under Armen, det var en Fynbo Pige, der trak af med mig, men det gik da over igen.

Saa jeg var rigtig vel til Pas, da vi kom til New York, hvor vi kom til Tirsdag d. 6 Okt, men 3^{die} Klases Passagerer kom ikke i Land før Onsdag, og saa kom vi først i et andet Skib og sejlet over på en Ø som hedder Elis Island, og jeg tænkte Gud ved, om Hans kommer herover, det er en farlig Redelighed at rejse på 3de Klasse. Jeg gør det aldrig mere.

Men nu er jeg kommet over det denne Gang, og Broder var derovre, han kunde ikke kende mig jeg kunde snart heller ikke kende ham, han er blevet saa tyk og fed, jeg saa nok saadan en korpulent Herre kom ind og gik forbi mig, men saa kunde jeg se at han søgte nogen, og saa blev jeg først opmærksom paa ham, og da han vendte sig om og fik Ansigtet imod mig, jeg kunde kende ham, saa gik jeg lige hen imod ham og rakte Haanden ud; er det Kathrine, sae han saa.

I kan tro jeg blev glad. Jeg lo saadan ad ham, han kan snart ikke tale Dansk mere, men han har ikke glemt os i Danmark, fordi han har glemt Sproget, han er den samme rare Broder, han altid har været, han har endnu sin Violin fra Danmark og Buen, men saa har han en anden Instrument, han blæser paa, han siger den har kostet 84 Dollars, den er af Sølv.

Naa, vi rejste fra New York Kl. 8 om Aftenen og kom først til Willard¹ Kl. 9 næste Morgen, saa det er langt fra New York, og det gaar mere hurtig med Toget her end hjemme.

Svigerinde hedder Laura, hun tog meget hjertelig imod mig, hun er den kønneste jeg har set herovre, og hun er lige saa mild og god, som hun ser ud til paa Billedet. De har et lykkeligt Hjem, der er meget rarere her end i Storbyen New York, det er rigtig et Idyllisk Sted smaa Willard og mange Træer omkring, saa jeg føler mig rigtig vel her, men jeg kan jo ikke tale med Laura, det er det værste, for hun vil fortælle mig saa meget, men vi kan jo ikke forstaa hinanden, men Broder skal jo være Tolk for os begge, saa jeg er bange, han slider sin Mund op, inden jeg får lært Sproget.

Broder og Svigerinde siger, vi vil komme til Danmark alle tre en Gang, De vil gerne se Eder. Nu skal jeg se, om jeg kan faa lært at tale, det vil ikke blive saa let.

Jeg har ikke faaet skrevet til Eder før i Dag, jeg har været saa træt af Rejsen, og sommetider jeg er helt svimmel i Hovedet, jeg kan ikke rigtig forstaa, jeg er paa Landjorden, men det gaar nok over, og jeg er slet ikke syg nu, jeg er kommet i Land.

Broder er kommet til at ligne Fader saa meget siden han er sværere, jeg synes, det er saa morsomt at se og tale med ham efter saa mange Aars Forløb. Broder og Svigerinde vil se at faa mig kureret, jeg tror det ikke, da jeg var Hjemme, jeg havde opgivet at blive rask, men De tror det, og jeg er glad ved at De mener mig det saa godt.

Laura er Sygeplejerske, jeg vil fortælle lidt mere end anden Gang.

Jeg er træt nu, I kan se jeg skriver fejl, ha det nu rigtig godt alle sammen.

Og nu mange Hilsener til Jer og Børnene fra Moster

Rotemansarkivet på Stockholms Stadsarkiv

Stockholm var i perioden 1878-1926 opdelt i en række administrative områder, såkaldte roder.

I begyndelsen fandtes 16 roder; men i takt med et stigende befolkningstal og indlemmelse af forstads- og sogne steg antallet til 36.

Hver rode havde et rodekort, forestået af en rodemand, hvis primære opgave var at føre folkeregister, en pligt, som sognene i stigende grad havde forsømt siden 1700-tallet.

I takt med dette blev man nødt til at benytte andre registre, for eksempel mandtalsbøger, for at få overblik over befolkningen med det formål at kunne udføre og udøve såvel forsorg som kontrol.

Kirkebogføringens oprindelige model var det socialt og geografisk statiske landsogn, og der fungerede den fremragende; i Stockholm var den derimod langt fra tilstrækkelig.

Dette skyldtes de mange flytninger inden for bygrænsen, „Stockholms-ægteskaberne“ (socialt næsten accepterede samlivsforhold med deraf følgende uægte børn – det, som på dansk kaldes „at leve på polsk“), samt, efter midten af 1850'erne, industrialiseringen og omfattende inden- og udenrigs migration.

Rotekort fra 1917

Rodesystemet

For at få orden og overblik oprettedes rodesystemet i 1878.

Hver rodemand havde ansvar for et „folkeregister“ over ca. 10.000 personer; denne del af arbejdet udførte han som statstjenestemand.

I hans arbejde indgik desuden en lang række kommunale funktioner: Uddeling af fattighjælp, sørge for at børnene gik i skole (i Sverige har man skolepligt), kontrol med sundhed og sygdom, med andre ord en slags socialinspektør for beboerne i lokalsamfundet – en mand med såvel magt som ansvar.

Denne kombination af statstjenestemand og kommunal embedsmand er for øvrigt helt unik; den er ikke forekommet hverken før eller siden i svensk forvaltnings historie.

Efterhånden blev også rodesystemet utidssvarende; de rent sociale opgaver overførtes successivt til kommunale forvaltninger, og i 1926 overtog skattevæsenet den sidste tilbageværende del af rodemandens arbejde, nemlig ansvaret for folkeregistret.

Det kan nævnes, at Göteborg ligeledes havde et rodesystem, dog i en betydelig kortere årrække; desuden er det bevarede kildemateriale tilsvarende mindre i omfang.

Rotemansarkivets indhold

Rodemanden skrev alle personer ind i mandtalshefter; disse er store, ikke-sammenbundne hefter, noget bredere end folioformat.

Hver person optager en linie, som løber over et opslag (to sider). Et hefte indeholder normalt samtlige beboere i en ejendom. Flytninger, fødsler, ændring af navn eller civilstand, forbrydelse og straf, fattighjælp (f.eks. tildeling af brænde eller træsko), skolegang, vaccination, trossamfund, militærtjeneste - alt blev skrevet ind. Som

Johan Gidlöf

förste arkivarie och systemutvecklare på Stockholms Stadsarkiv
johan.gidlof@ssa.stockholm.se

& Pia Westphal: piawe@telia.com

tiden gik, blev der tilføjet, streget over, rettet og understreget, ofte i forskellige farver.

En slags krønike

Heftet blev således en slags krønike over alt det, der skete i en vis ejendom i løbet af en vis tid.

Når det var skrevet ud, blev der oprettet et nyt, hvori alle aktuelle personer atter blev skrevet ind – en såkaldt administrativ flytning.

Hefterne kan, hver for sig, strække sig over både korte og lange årrækker, alt efter hvor meget eller hvor lidt, der skete i ejendommen.

Rotemansarkivet indeholder titusindvis af disse hefter, sammen med mere formelle ind- og udflytningslister samt fødsels- og dødsbøger.

Parallelt med dette fortsatte sognene med den traditionelle, egen bogføring af bl.a. dåb, vielser og begravelser, ligesom der førtes mandtalslister vedrørende skattebetaling for hvert år, desuden fattigprotokoller, udsætterprotokoller osv.

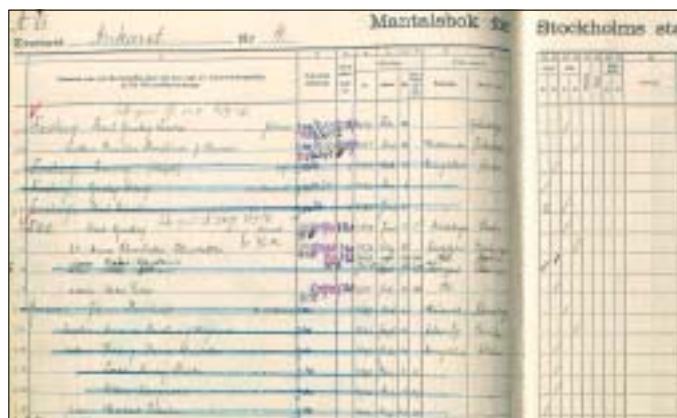
Såvel Rotemansarkivet som disse øvrige arkivkilder opbevares på Stockholms Stadsarkiv.

Rotemansarkivet og slægtsforskeren

Et svensk mandtal angiver situationen på et bestemt tidspunkt og fokuserer

Rotemannaekspedition med rotemand Fritjof Alm til højre.

Side fra hefte med mange rettelser.

på beskatningsgrundlag. I et sådant finder man ikke meget om børn, kvinder og fattige, men en hel del om myndige mænd med (fast) arbejde.

Rotemansarkivets hefter indeholder derimod, med meget få undtagelser, alle i Stockholm, fra fangerne i Statsfængslet på Långholmen til den kongelige familie. I hefterne findes desuden et omfangsrigt materiale om dem, som på den ene eller anden måde var underkastet såvel offentlig omsorg som kontrol.

Det er imidlertid meget svært at slægtsforske ved hjælp af originalhefterne; praksis ændredes gennem årene, forskellig praksis fandtes tillige roderne imellem, og stavningen af navne varierer kraftigt.

Dette, forenet med de mange over- og understregninger, henvisninger og rettelser, gør det vanskeligt at følge en person gennem tiden. Desuden er hefterne i dårlig stand, præget af en tid med dårlig papirkvalitet kombineret med mange års brug.

Som en konsekvens af denne nedslidning, som man indså ville fortsætte, begyndte man allerede i 1970-erne at dataregistriere samtlige hefter. Arbejdet udføres af Stockholms Historiske Database, en afdeling under Stockholms Stadsarkiv. Projektet er nu nået mere end halvvejs og går ved hjælp af en løbende udvikling af den tekniske standard både hurtigere og lettere for hvert delprojekt.

Al information samles i databasen Rotemannen, som siden kobles sam-

men med andet materiale, som f.eks. dødsattester og lejlighedsregistre.

Hefterne registreres/indtastes absolut tro mod kilden, inklusive rotemandens egne stavfejl. Grundoplysninger er navne, titel/erhverv, fødselsdato og -sted, ind- og udflytningsoplysninger med dato og sted samt eventuelle notater og kommentarer.

Posterne kodes på forskellig måde for at angive status og relation i husstanden og kobles siden sammen med de overordnede poster – husfader, mor/far osv., og til sidst kontrolleres og korrekturlæses alle poster mod/med originalkilden. Derefter samles alle poster for hvert enkelt individ i en „biografi“, hvilket udføres halvmaskinelt bl.a. via matchning af fødselsdato og fornavn.

Teknikken er dog endnu ikke helt tilfredsstillende; således burde mange husstande for enlige egentlig indgå i større husstande, ligesom visse enlige burde udskilles fra større husstande.

Rotemansarkivet på cd/dvd

I de senere år er dele af databasen Rotemannen blevet bearbejdet bydel for bydel og udgivet på cd/dvd samt for en vis del lagt ud på Internettet på: www.ssa.stockholm.se

Svensk lovgivning tillader ikke søgning på Internettet på poster vedrørende personer, som er yngre end 110 år; derimod er cd-/dvd'erne komplette, om end noget forskellige.

Den første var „Söderskivan“, om bydelen Södermalm, udgivet i 1998.

Den indeholder 1,7 millioner poster, omfattende omkring en halv million individer og de fleste primæroplysninger/grundoplysninger om dem, de vigtigste kommentarfelter samt en noget forenklet husstandsstruktur.

„Klaraskivan“, fra år 2000, indeholder ca. 250.000 poster fra Klara sogn (den vestlige del af det nuværende Stockholms City) i samme kvalitet som „Söderskivan“.

„Gamla Stan“, fra 2002, indeholder ligeledes ca. 250.000 poster fra Storkyrkoförsamlingen (Stockholms domsogn) med en del flere oplysninger om individerne.

Senest udkom „Kungsholmen“ (2005); den indeholder ca. 700.000 så godt som fuldstændige poster med tydeligere kodning af erhverv/titel og forbedrede husstandskoblinger.

Samtlige udgivelser findes på cd; „Gamla Stan“ og „Kungsholmen“ desuden på dvd. De indeholder, udover alle personoplysninger, desuden en stor mængde referencemateriale til forståelse af bydelens historie og befolkningens levevilkår, såsom film, tusindvis af billeder, hundredevis af artikler, søgeregister, dødsattester, lejlighedsregistre, offentlig og privat virksomhed, arkivoversigt og diverse litteraturhenvisninger.

Indholdet såvel i de enkelte poster som i søgeregistret er fuldstændig overensstemmende med indholdet i originalkilderne, hvilket indebærer nøjagtig gengivelse af stavfejl, fejlskrivning af navne, stednavne og tit-

ler (der findes en stor mængde af variationer på navne). Et underordnet projekt angående en vis standardisering af titler/erhverv og stednavne løber parallelt med selve hovedopgaven og har som mål at forbedre muligheden for søgning på og analyse af grupper af mennesker, først og fremmest til brug for videnskabelig forskning.

Hvordan søger man?

Man begynder som regel med at søge på f.eks. fødselsdato, et fornavn og en del af et efternavn, for derefter at granske resultatlisten.

Søgeprogrammerne indeholder desuden muligheden for mere afgrænset søgning ved hjælp af landkort, i tidsintervaller og afkrydsningsfelter for

køn, civilstand og forskellige husstandsrelationer. I en given post kan man blade frem og tilbage i „biografien“ (på de seneste to cd-/dvd'er vises husstanden samtidig i en egen tabel).

Har man fundet det, man har søgt efter, kan det blive en både rig og god „fangst“, især hvis individets personlige data, ofte fra adskillige poster i „biografien“, kombineres med de øvrige medlemmer i husstanden, som flytter på kryds og tværs i Staden, gifte sig, får børn, emigrerer og dør.

Denne „surfing“ i alle Stadens sociale lag i løbet af halvtreds år er for mange en ren fornøjelse, særlig i kombination med de mange fotografier, historisk og demografisk baggrunds-

information samt alle arkivhenvisninger som cd-/dvd'erne indeholder.

Bestilling og DIS-rabat

Som tak for velvillig tildeling af spaltepads i „Slægt & Data“ tilbydes DIS-Danmarks medlemmer rabat ved køb af cd/dvd. De kan bestilles hos: Stockholms Stadsarkiv, Box 22063, SE-104 22, Stockholm - eller under „Publikationer“ på hjemmesiden: www.ssa.stockholm.se - Husk at angive, du er medlem af DIS-Danmark.

Pris (2005) i sv.kr.:

	Årstal	Pris	Pris (DIS-medlem)
Kungsholmen	2005	395	300
Gamla Stan	2002	295	250
Klara	2000	195	150
Söder	1998	195	150

Hertil kommer porto og ekspeditionsgebyr.

Svenske Slægtsforskerdage

26.-28. august i Göteborg

Af Arne Christiansen
formand DIS-Danmark

Fredag morgen drog en tungt belæsset karavane med toget mod Göteborg for at deltage i Svenske Slægtsforskerdage i Göteborg. Gruppen bestod af Werner Wittekind og Ole H. Jensen med fruer, Ruben Højmark og Arne Christiansen. Vi medbragte en stor stak af tidligere numre af Slægt & Data samt en lille folder, der fortæller lidt om mulighederne for at slægtsforske på nettet. Herudover medbragte vi tre pc'er, to videoprojektorer, netværk, plakater dannebrogsglag mv.

Fredagen gik med rejsen samt etablering af vores stand i Kronhuset, nabobygningen til Göteborg Stadsarkiv.

Mange gæster

Ud over DIS-Danmark var Sammenlutningen af Slægtshistoriske Foreninger, DIS-Norge, Norsk Slægts-historisk forening, Genealogiska samfundet i Finland samt Genealogiska Foreningen i Utah (Mormonkirken) de eneste af de i alt 64 udstillere, der ikke havde hjemsted i Sverige.

Allerede før vi var færdige med at

stille op, kom de første gæster for at høre om mulighederne for at forske i Danmark over nettet, og det fortsatte hele lørdagen og søndagen. Vi talte ikke vore besøgende, men et forsigtigt skøn er 150-200 slægtsforskere, der ville høre nærmere om mulighederne for at finde danske slægtninge.

Betalingsdatabaser i Sverige

Hvis de besøgende havde data med på de personer, de eftersøgte, forsøgte vi at finde frem til dem ved hjælp af kilderne/afskrifterne på nettet.

Ellers hjalp vi med at finde de rigtige links til søgestederne, ofte ved at sende en mail direkte fra standen til besøgerens egen mailboks. Det har givet mindst et vellykket resultat; vi har siden modtaget en takkemail.

Meget gratis i Danmark

På standen viste vi en PowerPoint-præsentation om DIS-Danmark og vor hjemmesides forskellige faciliteter, herunder specielt vores forum, søgninger på DDA i ind- og udvandrerdatabaser og folketællinger samt Arkivalieronline. På medbragte pc'ere med Kipbrowser viste vi offline-søgninger efter personer. Generelt var svenskerne forundrede over, at alting var gratis i Danmark. I Sverige betaler man for en række af databaseadgangene.

Pga. de mange besøgene fik vi ikke tid til at overvære nogle foredrag. Vi fik dog tid på skift til at se på de øvrige stande, hvor der blev vist alt, hvad en svensk slægtsforsker kunne begære. Der var dog kun et slægtsforskningsprogram repræsenteret, nemlig det af DIS-Sverige udviklede DIS-GEN. Det virker som et fremragende program, men man skal være medlem af DIS-Sverige for at kunne købe det.

Det blev en lang, men inspirerende weekend, hvor vi udover kontakten til de svenske slægtsforskere fik kontakt til en række ledere af nordiske slægtsforskerforeninger: DIS-Sverige, DIS-Norge, Norsk Slægtshistorisk forening, Mormonkirken ved en dansk repræsentant og SSF.

Tyske slægtsforskerdage

9.-12. september 2005 i Hannover

Af Werner Nielsen Wittekind
kasserer DIS-Danmark

Hele fredag formiddag arbejdedes der med klargøring af udstillingen samt modtagelse af deltagere fra hele det tysksprogede område. Udstillingen blev åbnet af regionspræsidenten for Hannover og formanden for det tyske hovedforbund af slægtsforskere - med klipning af den røde snor.

300 deltagere

Der var i følge deltagerlisten tilmeldt lidt over 300 personer. Programmet i Hannover bestod af mange foredrag, og ingen tvivl om den høje kvalitet af indholdet af disse, men udstillingen!

I stuen var en sal på omkring 300 kvm til rådighed. Her var repræsentanter for et slægtsforskningsprogram, et program til trykning af meget store slægtstavler, fire kommercielle firmaer til fremstilling af slægts- og anetavler i tryk, malet som maleri og syet som korsting. Og jeg skal love for, at de var farvestrålende, meget store og flotte, hvis man altså kunne li' dem! Og så havde mormonerne en stor stand, men underlig nok besat med flest engelsktalende.

Manglende net-opkobling

På første sal var et lokale, kun halvt så stort. Her var det tyske hugenottenforbund, Bayerns landsforening, familieforskning i Franken (værten for dagene) den nedersaksiske landsforening, den Oldenborgske forening, Slesvig-Holsten familieforskning, Foreningen fra Würtenberg og Baden og en heraldisk forening med en professionel heraldiker.

I forhold til arealet i stuen var her meget trangt og altid fyldt med mennesker. Arrangørerne havde regnet med, at DIS-Danmark skulle dele plads med Slesvig-Holsten, som var meget hjælpsomme, men jeg havde et stort problem: Ingen net-opkobling!

Tre frontfigurer ved åbningen:

Fra venstre Bolke Knust, formand for Familienkunde Niedersachsen, Dr. Hermann Metzke, formand for DAGV (sammenslutning af de tyske slægts-historiske foreninger), og Dr. Michael Arndt, regionspræsident.

Festtale ved Leibniz

Den bedste kontaktmulighed fik jeg til gallamiddagen, hvor repræsentanter fra Holland, Frankrig, Nederland og Danmark overbragte hilsner fra deres respektive lande. Da jeg kom tilbage til vores bord, sagde min bordfælle: Vi kender jo hinanden fra FAMNORD (en mailingliste for Nordtyskland).

Festtalen blev holdt af *hr. Gottfried Wilhelm Leibniz, 1646-1716*. Han var ansat ved det hanoveranske hof som ingeniør, men fik også til opgave at skrive en slægtshistorie og anetavle til Kurfürsten af Hannover. Talen blev holdt i en blanding af latin og gammeltysk. Selve figuren var fremragende, men talen var laaaang.

Manglende tysk søgemulighed

Næste dag kom de besøgende i lind strøm til DIS-Danmarks stand. En del var gift dansk, andre søgte i Danmark efter indvandrede kartoffeltysker mv. Vi uddelte en folder med danske links, og den gik strygende.

Det, jeg blev opmærksom på, var den manglende søgemulighed på det tyske Internet og vores muligheder med søgning på samme i arkiverne mm. Det var tilsyneladende et ukendt

begreb. Dog fortalte tyskerne mig, der var lys forude, idet der var en ny lov på vej, der nogenlunde svarede til vores lov med hensyn til at søge i arkiverne. Man regnede med, at loven blev vedtaget straks efter valget i Tyskland.

Kontakter og invitationer

Det var nogle varme dage i Hannover, der blev skabt en del kontakt, og vi fik en del invitationer. Især den franske repræsentant kom flere gange og inviterede DIS-Danmark til Frankrig! Til forskel fra i Göteborg var det en stor fordel, at man havde udstillingen sammesteds, som vi boede. Det sparede os for megen kørsel frem og tilbage med taxa. Den tyske Genealogentag holdes næste gang i Wien.

De, der har aner i det nordlige Tyskland, kan med fordel tilmelde sig mailinglisten: <http://list.genealogy.net/mailman/listinfo/famnord>.

Mange andre links har Henriette Idestrup henvist til i sidste nummer af Slægt & Data og ved hendes foredrag om slægtsforskning i Tyskland.

Materialerne fra disse foredrag kan findes på DIS-Danmarks hjemmeside: www.dis-danmark.dk/kalender/materialer.asp

Slægtshistorisk weekend i Bjerringbro

Af Kathrine Tobiasen,
DIS-Danmark

Ole H. Jensen præsenterede det nye program til indtastning af kirkebøger.

„Med uniform eller emblem“ var temaet for dette års slægtshistoriske weekend på Nørgaards Højskole i Bjerringbro.

Lyder det måske lidt snævert, så var fakta dog, at vi, som vi er vant til det, kom vidt omkring ved dette traditionsrige slægtstræf, der igen i år blev holdt den 14.-16. oktober. Med SSF, Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger, som arrangør.

Faglig kursusleder Jesper Ratjen havde sammensat programmet, så at vi fra „Folk i bevægelse“ (religiøse, politiske og sociale bevægelser i slutningen af 1800-tallet) over højskoleliv og -kultur og valglisteforhold (tænk at man før den hemmelige afstemningsindførelse i 1901 stemte ved offentlig håndsoprækning!) endte hos Jernbanens folk (et rigtigt arkiv-foredrag ved Christian Larsen fra Rigsarkivet, der gav lyst til at begrave sig dybt i arkivalierne).

Ind imellem var der afstikkere til Den danske hærs organisation 1614-1788 (hvor der ikke er så meget at hente) og til „Piger i hvidt“ – sygeplejerskernes historie, præsenteret af den meget vidende og veloplagte fhv. forstander Aja Høy-Nielsen.

Meget mere end foredrag

Højskoleweekend'en er meget mere end foredrag! Spørgecentralen er åben for alle med et eller andet forskermæssigt problem, stort eller lille, og DIS-folk m.fl. demonstrerer forskellige slægtsprogrammer.

I år med den ekstra finesse at Ole H. Jensen kunne vise en næsten færdig version af det nye program til indtastning af kirkebøger. Det trak en del interesserede til. Programmet er nu ude i Beta-test og vil være klar til regulær søsætning efter nytår.

Endelig er der alt det, som det er svært at formulere sig om. Det sociale liv, snakken i pauserne, over kaffen, i

gårdhaven, hvor det flotte efterårsvejr inviterede til ophold. Udvekslingen af forskerresultater, opsporingen af folk, som man er beslægtet med langt bagude i tid. Gensynet med gode gamle forskervenner. Afskeden søndag eftermiddag sker med mange håndtryk og knus og „vi ses igen til næste år.“

SSF 25-års jubilæum i 2006

Desværre var tilslutningen til kurset svigtende, om det så var på grund af det tilsyneladende smalle tema, eller fordi 1800 kr. trods alt er en klat penge på mange efterlønneres/pensionisters budget. Dette fik dog ikke kursusudvalget til at opgive tanken om en ny weekend i 2006.

Dette år fejrer SSF 25-års jubilæum, og den slægtshistoriske weekend vil både byde på en festligholdelse af jubilæet og et program, hvor alle sejl sættes til for at skabe en spændende begivenhed med bud til alle. Der bliver et nyt „på gensyn i Bjerringbro“.

GENLINE er nu i Danmark!

Af Georg Agerby
Gildhøj 86, 2605 Brøndby
g.agerby@jubii.dk

Og hvad kommer det mig ved?
Vil du sikkert spørge.

Hvis du ikke har aner i eller har anden tilknytning til Sverige, så har du fuldkommen ret. Du kan være ganske ligeglad...

Men, så er du ikke så almindelig, som du selv tror.

Tusinder af danskere er i dag efterkommere efter de utallige fattige svenske piger og karle, der i 1800-tallet drog til det rige Danmark for at finde noget at leve af. Hvis de havde haft penge, så var de ikke stoppet her, men var draget videre til det forjættede land Amerika, men det var der altså en stor

del, der ikke havde. Så de blev i det, der kaldtes 'lille Amerika'.

Mange rejste efter få år tilbage til Sverige, men endnu flere blev her. De kønne svenske piger havde ikke svært ved at finde en mand, og hvis ellers karlene kunne holde sig nogenlunde ædruelige, så fik de sig en dansk kone.

Seth Lund viste GENLINE ved slægtsforskerweekenden i Bjerringbro.

Rallare og svenske piger.

Vidste du, at en stor del af Danmarks jernbanenet er bygget af svenske 'Rallare', altså folk, der lagde rails, som det hedder på amerikansk? Vi kaldte dem for 'Børster', selvom det ikke var børster, de lagde. Og børsterne har også efterkommere her.

Vi har lært meget om de polske piger fra Galicien, som reddede de danske roemarker fra at gro til i ukrudt. Hvad vi sjældent har hørt om, er invasionen af svenske piger, som var her før de polske. Også disse piger blev gift her i stort tal.

Invasion fra Skåne, Halland og Blekinge

Havde vi ikke haft Pelle Erobrerens far og hans kollegaer, så havde Bornholm ikke haft så mange huller i klipperne, de rige bornholmere, der ejede stenbrudene, ikke så mange penge, og det bornholmske samfund ikke så mange svenskætlinge, som nu.

Men allerede 200 år før havde vi en invasion fra Skåne, Halland og Blekinge. Da den svenske konge begyndte at undervise sine nye indbyggere i de nyligt røvede lande i, hvordan man skulle være svensker, så var der rigtigt mange, der foretrak at flytte til Nordsjælland fremfor at sidde på en tilspidset pæl i hjembygden. Og der er jo så kønt i Nordsjælland.

Så der er altså ret mange, som det kommer ved, at GENLINE er kommet til Danmark.

GENLINE-abonnement

GENLINE er et firma, som har taget som opgave at gøre de svenske kirkebøger tilgængelige på internettet.

Man har dannet et firma, som lægger de af Mormonerne filmede arkivalier ud på nettet, så de kan ses som billeder. I princippet er det, det samme som Arkivalieronline gør med de danske fra arkiverne (uden sammenligning i øvrigt). Da det er et privat firma, så må man have penge i kassen, og det får man ved, at kunderne tegner abonnement på firmaets ydelser. Et års abonnement koster 2.150 sv.kr. og f.eks. 14 dage 99 sv.kr. Firmaet arbejder for slægtsforskerne og med slægtsforskerne, så derfor er der rabat på 540 kr. for medlemmer af de organiserede foreninger.

GENLINE åbnede for adgangen til sine produkter i og med, at det første in-scannede län Gotland blev tilgængeligt. Dette skete, da DIS-Sverige fejrede sin 20 års fødselsdag i november 2000.

Endnu er man ikke helt færdig med indscanningen, men der er nu mere end 80 % af Sverige tilgængeligt. De län, der mangler, er hovedsageligt Stockholm og nordover.

Turné i Sverige og Danmark

For at gøre alle bekendt med GENLINE, så har der hele sommeren været en campingbus på rundtur i Sverige. Det er Seth Lund, som har kørt Sverige tyndt og fortalt om GENLINE. Vognen har gjort holdt på cen-

trale steder, som regel foran et bibliotek eller et arkiv, og Seth har så sammen med lokale medlemmer af DIS-Sverige fremvist produkterne og fortalt om, hvordan man slægtsforsker.

Som nogle af de sidste steder på turneen var man i Danmark. Den 12. oktober var Seth i Roskilde, den 14. i Vejle og den 19. i Tårnby. I weekenden der imellem var han i Bjerringbro til SSF's slægtsforskertræf, hvor han fik kontakt til en del forskere.

GENLINE på danske biblioteker

Hvis man ikke mener at have behov for et selvstændigt abonnement, så er der alligevel ingen grund til fortvivelse. En række biblioteker har tegnet abonnement, så det er nu muligt at læse kirkebøgerne her. Jeg har kendskab til, at følgende biblioteker deltager: Gentofte, Frederiksberg, København, Tårnby, Nykøbing Falster, Roskilde, Hvidebæk og Vejle. Muligvis er der flere steder i Jylland.

Hvis du har behov for at læse de svenske kirkebøger, så spørg personalet på dit bibliotek og få eventuelt dem til at tegne abonnement.

22.000 medlemmer

For at illustrere den udvikling, der har fundet sted, så kan jeg fortælle, at da der for 5 år siden blev åbnet for den første GENLINE-forbindelse, havde DIS-Sverige lige passeret 12.000 medlemmer, og i dag, 5 år efter, er 22.000 passeret. Sammen med DIS-BYT/DISTREF er GENLINE nok den væsentligste faktor i denne udvikling.

For god ordens skyld skal jeg oplyse, at jeg ikke er ansat eller lønnet af GENLINE, men gennem DIS-Sverige medinteressent og derfor interesseret i at slægtsforskere har de bedste betingelser for at dyrke deres hobby.

Du kan læse mere på hjemmesiden www.genline.se

NORDGEN - Nordisk genealogisk samarbejdskomité - blev stiftet i 1993.

NORDGEN er en nordisk interesse- og samarbejdskomité med repræsentanter fra de landsdækkende slægtsforskerorganisationer i Norden. Altså en slags nordisk ERFA-gruppe for slægtsforskerforeninger, hvor repræsentanter mødes for at udveksle erfaringer og ideer.

NORDGEN står også for nordiske arrangementer med forskellige temaer.

Billedet er taget i de lokaler, som DIS-Norge og Norges Slægtsforskerforbund har i Oslo. Forrest fra venstre: Tone Eli Moseid (DIS-Norge), Sture Bjelkåker (DIS-Sverige) og Lars Løberg (Norges slægtsforskerforbund). Bagest fra venstre: Terje Pettersen-Dahl (Norges slægtsforskerforbund), Johan Ståhl (Genealogiska Samfundet i Finland), Arne Christiansen (DIS-Danmark), Tharald Moen (DIS-Norge) og Ted Rosvall (Sveriges Slægtsforskerforbund).

NORDGEN- møde

Søndag den 30. oktober 2005 blev det årlige møde i NORDGEN afholdt i Oslo i tilknytning til Norges Slægtsforskerdag 2005.

Mødet havde som fokuspunkt spørgsmål omkring udgivelsen af blade, herunder hvilket ansvar foreningerne har for de medier, de udgiver. Blandt disse er udover bladene også hjemmesiderne og de diskussionsfora, foreningerne driver.

Fælles nordisk ordbog på nettet
Herudover fortsattes arbejdet med etablering af en fælles nordisk ordbog på nettet, hvor udtryk, der har betydning for genealogisk arbejde, kan slås op på dansk, svensk, norsk, finsk, islandsk og engelsk.

DIS-Danmark var eneste danske forening, der havde sendt en deltager (formanden) til mødet. Jeg medbragte hilsner fra SSF til NORDGEN, samt udleverede det af SSF udarbejdede Slægtsforskertestamente.

Norges Slægtsforskerdag 2005

Dagen før mødet afholdtes der over hele Norge „Slægtsforskerdag 2005“.

Den lokale afdeling af DIS-Norge i Oslo/Akershus samt Norges Slægtsforskerforbund holdt deres arrangement på den tekniske højskole i Oslo, hvor der blev holdt foredrag og demonstrationer i auditoriet, samt udstillinger i en række klasselokaler.

En lang række udstillere viste deres produkter, f.eks. blev 6 forskellige slægtsforskningsprogrammer demonstreret, ligesom der var workshop med billedbehandling.

Kunne søge i svenske kilder

Det norske rigsarkiv/Digitalarkivet var repræsenteret, og endelig var Sveriges (DIS-Vest) repræsenteret i et data-lokale med 15 maskiner, hvor de be-

søgende kunne søge i svenske kilder under kyndig vejledning af svenske forskere.

Følgende kilder demonstreret:

- ◆ Disgen og databasen Disbyt.
- ◆ Sveriges Befolkning 1890, 1970 og 1980.
- ◆ Sveriges Dödbok med døde 1947 - 2003. Emigrantregistret EMIBAS med 1,1 mill. udvandrere fra Sverige.

Specielt skal nævnes en demonstration af indskannede kirkebøger (i gråtoner) med tilhørende indekseringsværktøj. Denne demonstration var overordentlig overbevisende.

Det var alt i alt en meget inspirerende tur til vore nordiske kolleger. Mange ideer til aktiviteter i vores hjemlige foreningsarbejde blev hentet.

Af Arne Christiansen, formand DIS-Danmark

Fréttabréf Ættfræðifélagsins (Ísland)

2004:3 - maj

Bladet har en god artikel om folketællingen eller manntalið 1703 (MT 1703). Det er verdens første totale folketælling. Her medregner vi ikke skattemandtal og ruller over våbenføre mænd - de omfatter i sagens natur ikke hele befolkningen. Konkurrenten er en tælling i 1766 i Nouvelle France (Canada), men her er kun de 3.200 franskmænd talt - ingen indianere eller nybyggere af andre nationaliteter.

Senere i 1600-tallet er der tællinger i Norge og England, men de var ikke så nøjagtige, og de omfattede ikke alle. Verdens næste folketælling var i Prøjsen 1719, og det er ganske ironisk, at Ísland kom først, når nu det prøjsiske, Ordnung muss sein' aldrig er slået igennem på Ísland.

Før 1703 findes der et islandsk skattemandtal 1681, og næste bevarede folketælling er 1801. I hælene på

MT 1703 blev der skrevet en detaljeret jordebog for hele landet, hvor hver gård har ca. ½ trykt side. Den er udarbejdet 1702-14, og er trykt - dog er Ø - og SØ-landet ikke bevaret.

Landsskjalasafnið (Rigsarkivet i Reykjavík) har haft en udstilling om MT 1703, og plancherne er gengivet i bladet. Her ses blandt andet, at befolkningen var på 50.000 personer, hvoraf 15% var almisselemmer, tallet svinger fra 4,5% i NV til 34% i SØ - en tredjedel! MT 1703 kan ses på Landsskjalasafniðs hjemmeside www.archives.is

2004:4 - oktober

En anetavle for Sigríður Tómasdóttir (1871-1957), som ved en utrættelig kamp sikrede vandfaldet Gullfoss mod at blive kraftværk. Dét er vi mange, der er hende taknemmelige for!

Den islandske slægtsforskningsforenings nyhedsbrev udkommer 4 gange årligt. Det er skrevet på islandsk og er typisk på 24 sider. Hvert nummer har i reglen en anetavle og/eller et større interview med en slægtsforsker.

2005:1 - januar

Ættfræðifélagið fejrer sin 60 års fødselsdag. Der er rettelser til anetavlen i forrige nummer af bladet.

2005:2 - marts

Ja, det er altså her, vi skal læse nyt fra Skåne: Firmaet Digiarkiv affotograferer kirkebøger mm. på landsarkivet i Lund og Stadsarkivet i Malmö.

Det er farvebilleder, som vi kan købe på CD. De første 4.000 bøger er allerede klar - firetusinde! Se: www.digiarkiv.se - vælg: Produktlista.

Diskulogen - okt. 2004

Kjell Weber fortæller om, hvordan man med enkle midler kan konstruere et smart fotostativ ud af en enhånds skruetvinge. Med abonnement hos Arkion kan man nu søge i de 3,6 millioner af de 5,1 million mennesker, som levede i 1900 i Sverige.

Diskulogen - dec. 2004

Eva Dahlberg: Spørgsmål om etik, politik og lovstiftning. Der gennemgås etiske hensyn og ophavsret for slægtsforskere.

Sikkerhed på computeren. Omtale af en testside fra den svenske telestyrelse.

Hvordan arkiverer man på den bedste måde? Om papir, billeder, disketter, cd'er og programmer.

Den svenske Post & Telestyrelse tilbyder en test af hastigheden på bredbånd, som har vakt stor interesse i Sverige.

Præsentation af svenske DIS og en opregning af, hvad man får for de 100 sv. kr., et medlemskab koster.

Släkthistorisk Forum 2004-05

Omtale af Arkion, et privat foretagende, der tilbyder søgning i forskellige svenske databaser. Abonnement koster 800 sv.kr. pr. år. Arkion og SVAR (Rigsarkivet) slår sine hjemmesider sammen på www.svar.ra.se

Ted Roswall har en lang artikelseerie om emigrantforskning. Han gennemgår en række amerikanske databaser: Folketællinger, passagerlister, fængselslister, avisdatabaser mv. samt

„Register over alle våbenføre mænd 1917-1918“.

3 nye cd'er fra Rigsarkivet præsenteres: Rosenberg, geografisk-statistisk leksikon over Sverige samt 2 ministerialregistre over Jämtlands län.

Jan Malmstedt fortæller om at lave en anderledes slægtsbog ved hjælp af slideshows. Han demonstrerer, hvordan programmerne PowerPoint, Irfanview og Photoshop Elements kan bruges til formålet.

Hans Egeskov beretter i „Ny fart i jagten på forsvundne emigranter“ om det svenske forsøg på at skabe en database, der omfatter alle svenske udvandrere. Også dem, der udvandrede til Danmark. Et link til yderligere oplysning er: www.genealogi.se/emigrant/emibas/index.htm

Genealogen nr. 1/ 2005

Genealogen er medlemsblad for "Norsk Slektshistorisk Forening". Dette nummer er et temanummer om Bohuslen med undertitlen norsk eller svensk.

I en af artiklerne er der en meget grundig gennemgang og omtale af litteratur om Bohuslen. Den indeholder bl.a. en omfattende litteraturliste. Den næste artikel indeholder en samling

kildeskrifter til slægtsforskning i Bohuslen. Her er gengivet 10 kilde-skrifter. F.eks. Henrik Gyldenstjernes salg af jord til kong Frederik den anden i 1587 med en omtale af alle ejendomme og navnene på beboerne; der er et register over høvedsmænd over Bohus i perioden 1481-1595 og mange andre emner

Der er en beskrivelse af forskellige hjemmesider, der er nævnt en del fra forskellige sogne. Båhusarkivet, som

findes på www.skagerrak.net - ser ud til at være et særdeles brugbart link.

Bladet indeholder udover det ovennævnte tre artikler om Bohusslægter med anetavler, samt en artikel om en kveneslægt fra Troms. Kvener er en norsk betegnelse for folk af finsk afstamning.

Til sidst er der en omtale af foreningens hjemmeside www.slekt.no - der virker som en særdeles overskuelig og brugbar hjemmeside.

Norsk Slektshistorisk Tidsskrift

udgives af Norsk Slektshistorisk Forening. Bladet kan sammenlignes med det danske Personalhistorisk Tidsskrift.

Bind XXXIX - Hefte 3/2004

Hovedartiklen i bladet er skrevet af Jo Rune Ugulen. I den beskrives nogle middelalderslægter fra Urnæs i Sogn og Fjordane fylke og fra Mel i Hordaland fylke. Der er en omtale af Rane Jonsson (fra mordet i Finderup Lade) og hans efterkommere, og der slutes af med en omtale af slægten Hjerne. Artiklen omhandler perioden fra midt i 1100-tallet til omkring 1600. Artiklen har en omfattende kildeliste.

Bind XL - Hefte 1/2005

Sten Høyendahl har skrevet en artikel om Guttul Torkelsrud og hans efter-slægt fra Eidsberg i Østfold. Slægten og dens ejendomme beskrives i perioden fra ca. 1520 - ca. 1750.

Arnvid Lillehammer har skrevet om "Grisilla og folket hennar". Det er en beskrivelse af en taterfamilie gennem næsten 150 år fra omkring 1700 til midt i 1800-tallet. Grisilla var en af 1800-tallets mest kendte tatere, den

gruppe hun rejste rundt med hed "Grisilla-følget". Hun er født i 1782 og dør i 1867. Hun og hendes søskende er født forskellige steder i det sydlige Norge. Både hendes, forældrenes og bedsteforældrenes vandringer kan følges gennem de forskellige steder, børnene er født. Derudover har forfatterne også brugt deres rejsepass, samt i nogle tilfælde forhørsprotokoller. De ernærede sig bl.a. som hovbeskærere. Forfatteren mener, de første kom til Norge som soldater omkring 1700.

Slekt og Data, nr. 2-2004

I artiklen "Presise søk etter personers fødested" er der en beskrivelse af en hjemmeside fra "Registreringsentral for historiske data". Den ligger på www.rhd.uit.no.

Databasen indeholder de norske folketællinger fra 1865 og 1900. Folketællingen fra 1875 er endnu ikke komplet. Udover at indtaste sogne- og kommunenavne, har man anvendt de officielle kommunenumre. Det giver mulighed for meget præcise søgninger på f.eks. folks fødested, hvis man anvender nummeret, da der godt kan være anvendt forskellige stavemåder for kommunenavnene. På hjemmesiden er der en udmærket forklaring på, hvordan det fungerer.

"Innvandring til Norge 1500-1800" er titlen på en artikel af Sølvi Sogner. Artiklen er delt over to numre af bladet. I dette nummer redegøres for baggrunden for indvandringen. Det er både de historiske, de religiøse og de lovgivningsmæssige forhold i Norge, der beskrives. Udviklingen af det norske sprog beskrives, der er meget stor indflydelse fra tysk og dansk i sproget.

Slekt og Data, nr. 3-2004

Sølvi Sogners artikel fortsætter i dette nummer. I den beskrevne periode omfattede kongeriget Danmark-Norge også Holsten, Færøerne, Grønland og

kolonier i både Vestindien, Afrika og Indien. Folk fra disse områder blev lovgivningsmæssigt ikke betragtet som fremmede. Der beskrives hvilke typer mennesker, der flyttede. Det var tit specialister som købmænd, bjergværkskyndige, militærfolk o.l.

Der findes ingen statistik for indvandringen, men der er blevet lavet en undersøgelse på baggrund af 1801-folketællingen. Her har man søgt på ikke-norske efternavne vel vidende, at det ikke nødvendigvis er korrekt. Men det giver en rettesnor. På baggrund af undersøgelsen menes, at ca. 2,3% af befolkningen var "mulige" indvandre- re i 1801. I 1865 var 1,2% født uden for Norge, og i 1900 var tallet 2,9%.

De fleste af de fremmede navne er tyske eller danske, men der er også hollandske, svenske, engelske og skotske navne i undersøgelsesmateriale. Artiklen afsluttes med en beskrivelse af, hvordan de fremmede blev modtaget. Konklusionen er, at man normalt blev behandlet godt, men at man ikke var velset, hvis man var "tater, jøde, munk, jesuit eller lignende".

Slekt og Data, nr. 4-2004

Tone Moseid har skrevet en artikel om "Kilder og kildekritik – basiskunnskap for en slektsforsker". De forskellige kildetyper beskrives, og der gives en forklaring på, hvad primære og sekundære kilder er. Hun skriver, at det er vigtigt, at man som slægtsforsker angiver sine kilder, så man selv eller andre kan genfinde data. Det er ligeledes vigtigt, at man vurderer sine kilders troværdighed.

Den næste artikel hedder "Arkiv – ein garanti for rettferd?" Forfatteren hedder Gudmund Valderhaug. Han skriver, at nogle af grundene til, at man har arkiver, er, at man skal kunne bevise, at noget har fundet sted og man skal kunne dokumentere rettigheder eller ejerskab. I et moderne arkiv skal man kunne se en sammenhæng mellem et brev, en eventuel sagsbehandling og et eventuelt svar.

Men selv i vore dage er det ikke altid, man kan finde intakte arkiver. Arkivmateriale kan være destrueret af forskellige årsager. Han nævner som eksempel en kommune, hvor alle afsluttede børneværnsager er blevet destrueret. "Den elendighed skal vi bare glemme".

Pantebøger som kilder til gårdhistorie er emnet for en artikel af Greta Hysvær. Den giver en god indføring i, hvordan det norske tinglysnings-system er opbygget, og hvordan det har udviklet sig historisk. Hun nævner bl.a., at matriklerne fra 1838, 1886 og 1904 er trykte og udgivet. I 1838 indføres matrikelnumre, og i hvert "tinglag" (ejerlav) blev der udvalgt en "normalgård". Den fik et sammenligningstal, og der skulle laves et detaljeret regnskab for den. De andre gårde blev så reguleret i forhold til den.

Der er to artikler med vurdering af slægtsprogrammer. Det ene vurderer muligheder og begrænsninger for at lave slægtsbøger. Der er en kort beskrivelse af de 11 programmer, der undersøges. Ved en vurdering ud fra 22 spørgsmål får programmerne point. TMG og Disgen får de højeste karakterer. Rootsmagic og Family Tree Maker får de laveste (Winfamily er ikke med). I den anden test vurderes om programmerne er velegnede til kilderegistrering. Her er 8 spørgsmål, og TMG bliver atter bedst. Det er Ole Bjørn Darrud, der beskriver testene. Testen kan ses på www.disnorge.no/slektsprogr/index.html.

Til sidst er der en omtale af det nye "Slektsforum", som blev lanceret 25. november 2004. Indholdsmæssigt minder det meget om DIS-Forum. Det ses på www.disnorge.no/slektsforum

Slekt og Data, nr. 1-2005

Slekt og Data startede det nye år med at skifte udseende og opbygning. Fremover vil hvert nummer indeholde et tema. Temaet i dette nummer er "Lov og ret".

Set på hovedet

I den første artikel beskrives de norske regler for ophavsret. Der beskrives, hvad man må, og hvad man ikke må på sin hjemmeside. Der er bl.a. en gennemgang af regler for fotos og regler om linking til andre hjemmesider.

Den næste artikel hedder "Slektsforskning og personvern", skrevet af Christian With, som er juridisk rådgiver ved det norske datatilsyn.

Han giver en grundig gennemgang af den norske personoplysningslov og dens betydning for slægtsforskning. Hans konklusion er, at private frit kan lave databaser med slægtsforskning, men at firmaer, der laver slægtsforskning, og foreninger, der arbejder sammen om slægtsforskningsopgaver, er omfattet af loven. Med hensyn til offentliggørelse på nettet har en afgørelse ved EU-domstolen af en svensk sag betydet nogle stramminger. Hans konklusion er, at så længe det kun drejer sig om oplysninger om personers slægtskab, er det lovligt at offentliggøre oplysningerne på nettet. Men der må ikke komme flere personlige oplysninger om nulevende mennesker. Hvis en person anmoder om, at hans eller hendes navn ikke skal offentliggøres, skal dette ønske respekteres.

Den tredje artikel er en meget teknisk gennemgang af retten til at se kommunalt arkivmateriale.

Lars Løberg har en artikel om

skifte- og arveretsregler. Her er en særdeles god gennemgang af reglerne gennem tiderne. Startende med Magnus Lagabøters Landslov fra 1273. I 1604 kom Christian IV's norske lov og i 1687 Christian V's norske lov. Senest er reglerne ændret i 1854 og 1937.

I 1604 blev det indført, at et barn overtager forældrenes arveandel. Før var det kun de levende, der arvede (børnene overtog ikke arveandelen). I 1854 blev det bestemt, at sønner og døtre skulle have lige store andele. Før arvede sønner dobbelt så store andele som døtre (som i Danmark). I 1937 blev det tilføjet, at efterlevende ægtefælle udover sin andel af fællesboet også arver halvdelen af resten.

Den sidste artikel i temaet omhandler de norske regler for brug af fotos i slægtsforskning.

Slekt og Data, nr. 2-2005

I dette nummer hedder temaet "Døden".

Yngve Nedrebø har undersøgt kirkebogsføringen i Jølster, Sunnfjord i 1700-tallet med hensyn til indføringen af dåb og begravelser. Han mener at kunne konstatere, at kun ca. 65% af fødslerne er registrerede. Enkelte har måttet møde op på tinge for

at få en attest på deres alder, da deres fødsel ikke har været registreret i kirkebogen. Dokumentation synes at være uforklarlige svingninger i antallet af fødte.

Registreringen af dødsfald har også været mangelfuld. I perioden fra 1748-1763 mangler ca. 33% af de døde, der er skiftet efter, i kirkebogen. Det bliver dog bedre, i 1800 mangler kun 2%.

Udover skifteprotokollerne har han kontrolleret fattigregnskabet, som blev ført af præsten. I perioden 1771-1778 er der oplysninger om 14 navngivne døde, men kun en af dem er anført i kirkebogen som død.

En af årsagerne til den mangelfulde registrering af dødsfaldene kunne være, at de døde skulle i jorden med det samme, men der kunne gå uger eller måneder, før præsterne kom ud til byggerne. Andre kunne være drukken-skab eller sjuksk.

De to næste artikler omhandler et projekt, DIS-Norge har påbegyndt, med registrering og fotografering af alle gravsten i Norge. Resultatet kan ses på www.disnorge.no/gravminner

Man kan her få oplysninger, som endnu ikke er tilgængelig i kirkebøgerne.

Lars Løberg har en artikel om norske opkaldsregler. Her refereres til et

studie i opkaldsregler i perioden 1700-1900 i et par sogne. Der skitseres nogle grundregler:

- Opkald efter bedsteforældre
- Opkald efter oldeforældre

Samt nogle særregler:

- Opkald efter tidligere ægtefæller
- Navngivning af børn født eller døbt efter faderens eller moderens død
- Navngivning af børn født uden for ægteskab
- Sjældnere afvigelser

Grundreglerne betød, at ældste søn opkaldtes efter farfar og næstældste efter morfar. Pigerne følger det samme mønster. Ældste datter efter farmor osv., men i nogle sogne kunne det for pigernes vedkommende godt være modsat, ældste datter opkaldtes efter mormor osv. Herefter tog man fat på at opkalde efter oldeforældre.

Før 1700 er der noget, der tyder på, at de, der opkaldes efter, skal være døde, før andre får deres navn.

Temaets sidste artikel er skrevet af Einar Hovdhaugen og handler om dem, som ikke kunne begraves i indviet jord på kirkegården. Det var bl.a. udøbte børn, bandlyste, folk af andre trosretninger, selvmordere og forbrydere af forskellige slags. Specielt nyfødte børn gav problemer, så man var meget omhyggelig med at foretage nøddåb af skrantende nyfødte.

WEGA BOGBINDERI

Stenildhøjvej 54
9600 Aars

Indbinding af:

- alle slags slægtsbøger
- tidsskrifter mm.

Pris efter aftale

Bogbindermester:

Heidi Gass Sibbesen

Tlf. 98 66 12 81

Mail: Heidi.gass@sibbesen.dk

Læsekredsen

Finske blade læst af
Marja-Leena Sørensen og
Erik Thorsø Sørensen:
erik.thorso@stofanet.dk

Genos 2- 2005

- Artikel af Arvo Tering, Dorpat: De baltiske studenter i Dorpat, Uppsala og Åbo i 1600-1700-tallet (Dorpat = Tartu, Estland).
- Artikel af Veli Pekka Toropainen, Turku: Om bøndernes sejlads fra Luvia i 1600-tallet.
- Artikel af Kristiina Kaleinen, Helsinki: „Min älskade Nils!“ - glimt af Sophia Margaretha von Haartman-Nordenskiöld's liv (født 1808, død 1860).
- Artikel af Tapio Vähäkangas, Muurame: Den finske adel år 1581.

Ove Lauridsen: *Slægtsforskning på pc*

Anmeldt af Kathrine Tobiasen

35.000 læsere kan ikke ta' fejl, forkynder forlaget Libris stolt i det brev, der fulgte med anmeldereksemplaret af *Slægtsforskning på pc*.

Der hentydes til, at de to tidligere udgaver samlet er solgt i dette astronomiske tal. Men det eneste, der strengt taget ikke kan tages fejl af, er, at interessen for slægtsforskning er kolossal, og at størsteparten af de interesserede bedriver forskningen ved hjælp af en pc. Og derfor har brug for en håndbog at slå op i.

Første udgave så dagens lys i år 2000, og to år senere fulgte forlaget succesen op med en „ny og meget større udgave“. Nu er tiden moden til en tredje ombæring. Begge de første udgaver har været en broget landhandel, der gerne ville tilbyde svar på snart sagt alt inden for området: En introduktion til slægtsforskning i almindelighed, en manual til de mest udbredte slægtsprogrammer, præsentation af vigtige sider på Internettet, arkiver og foreninger og sågar et lille kursus i gotisk håndskrift.

Internettet skilt ud

Stofmængden vokser hele tiden støt, og i konsekvens heraf har Libris nu valgt at dele det i to. Internetdelen er skilt ud og overladt til Ulrich Alster Klug i hæftet „*Slægtsforskning på internet*“, der blev anmeldt i sidste nr. af *Slægt & Data*. Resten varetages fortsat af Ove Lauridsen, der stod for de første udgaver.

Den nye udgave falder i to hoveddele: En grundlæggende gennemgang af slægtsforskerens vigtigste kilder og en vejledning i brug af tre udbredte programmer: *WinFamily*, *Brothers Keeper* og *Family Tree Maker*.

Stof fra Statens Arkiver

I første del præsenteres vi på små 30 sider for kirkebøger, folketællinger, skatteudskrivninger, lægdsruller, fæste- og skifteprotokoller mv. Opstillingen er lidt usystematisk, og som forfatteren selv anfører s. 35, har han „i en vis udstrækning“ benyttet sig af stof fra Statens Arkivers hjemmesider. En stor del er mere eller mindre afskrift fra de pågældende sider, dog krydret med eksempler fra Lauridsens egen forskning.

Ved mange af emnerne findes en lille tekstboks med oplysninger om, hvad man skal vide på forhånd, og hvad man specielt skal være *obs* på. En udmærket ide, der er kalkeret direkte af fra Statens Arkiver. Eksempler på yderligere afskrift findes bl.a. s. 12 (vielser), s. 14 (begravelser), s. 15 (selvmord) og s. 17 (vaccination).

Der er mange steder at gå hen, når man har brug for vejledning i at søge sine aner, og den dybe tallerken skal ikke opfindes hver gang. Men som jeg også har anført i anmeldelser af de tidligere udgaver, så kan dette stof findes bedre og grundigere forklaret andre steder. Det havde - igen engang - været en bedre idé at lade hæftet kon-

Ove Lauridsen:
Slægtsforskning på pc.
3. udgave, 2005. Forlaget
Libris. 120 sider. Kr. 79.

centrere sig om det, som titlen antyder, er kerneindholdet - nemlig brugen af pc i slægtsforskningen.

Programgennemgang

Det er så dette indhold, der får lov til at brede sig over de næste 70 sider. Programmerne gennemgås trin-for-trin med forklaring af menuerne; dette betyder, at nytteværdien er afhængig af, at man sidder med det pågældende program.

Skulle man have lyst til at bruge hæftet til at orientere sig i de tre programmers muligheder, fordele og mindre gode sider, er man ikke så godt hjulpet. Vægten ligger på vejledning i, hvordan man f.eks. lægger personer ind eller udskriver et anetræ, mens det er svært at foretage en sammenligning programmerne imellem.

Generelle krav savnes

I forhold til forrige udgave er det de samme programmer, der er medtaget.

Det er stadig meget brugte programmer, men i betragtning af at en ny version af *WinFam* har været ventet i årevis, og at fremtiden forekommer yderst usikker for det, er det lidt betænkeligt, at programmet får en form for blåstempling i og med, at det er med i udvalget.

Der savnes et kapitel, der på mere overordnet plan redegør for hvilke krav, man skal stille til sit vigtige arbejdsredskab som forsker. Ikke uvæsentligt, da man kommer til at bruge mange timer i selskab med programmet, hvis man bliver bidt af slægtsbacillen.

Andre muligheder

De tre udvalgte programmer gennemgås med stor selvfølghed og uden at nævne, at der findes en del spændende alternativer.

Det ville nok ikke være rimeligt at fylde hæftet med flere manualer, men det havde været en oplagt service overfor begyndere at informere om, at også f. eks. *Legacy* eller *Ancestral Quest*

kunne være brugbare muligheder. For slet ikke at tale om, at der findes andre systemer end Windows, der heller ikke lader slægtsforskere i stikken.

Men den forglemmelse er forfatteren af dette hæfte dog ikke alene om, så det skal ikke komme ham til last i denne omgang. En henvisning til steder, hvor man kunne søge flere oplysninger om programmerne, ville afgjort være på sin plads.

WinFam er i følge sagens natur det samme som for 5 og 2 år siden; gennemgangen er dog lettere omskrevet og forsynet med instruktive eksempler.

Afsnittene om *BK* og *FTM* indledes med en listning af nyheder i den sidste version, der ser ud som om de er hentet fra forhandlernes nyhedsbreve om samme. En lidt ulogisk disposition, da det næppe er det, begyndere har mest brug for!

Herefter følger trin-for-trin vejledningen, der selvfølgelig er brugbar, hvis det er lige dette program, man skal i gang med.

GEDCOM og gotiske skrift

Jeg undrer mig igen engang over, at man ikke har tildelt det vigtige begreb GEDCOM et regulært afsnit i stedet for, at læseren skal lede under de enkelte programmer for at finde ud af, hvordan standarden håndteres. Og så i øvrigt nå frem til, at det i dette hæfte kun er behandlet under BK.

Ligesom de tidligere udgaver afsluttes også dette med en ordliste over gamle ord, der med sine 4 1/2 sider næppe kan kaldes fyldig (som bagsideteksten gør det) og gotiske alfabetter fra henholdsvis 16-, 17- og 1800-tallet.

Prisen er beskedent: Sølle 79 kr. Er den så en anskaffelse værd?

Hvis man har en af de tidligere udgaver, er der intet nyt at hente. Står man derimod og mangler en lynintroduktion til faget og til et af de omhandlede programmer, kan hæftet bruges. Især hvis man ikke lige synes, man vil ofre de 2-300 kr. et mere grundigt værk løber op i.

Nyt fra GEDCOMP

Af Lars Kr. Lundin: gedcomp@lklundin.dk

Læs mere på: www.lklundin.dk/gedcomp/

GEDCOMP er nu på 9. år en søgefacilitet for slægtsforskere med interesse i Danmark. Du får gratis udført en GEDCOMP-søgning efter de personer, du forsker i, ved at maile en GEDCOM-fil med dine slægtshistoriske oplysninger til GEDCOMP.

For hver slægtsforsker, som har oplysninger med overlap til dine, sender GEDCOMP jer begge en e-mail, så I kan udveksle oplysninger.

Ny stednavnedatabase

Som noget nyt er GEDCOMPs søgefacilitet blevet udbygget med en omfattende stednavnedatabase, som beskriver den indbyrdes relation mellem mere end 50.000 stednavne i og uden for Danmark

Status pr. 2/11-2005

Indsendte personoplysninger:

3.521.000

Indsendte GEDCOM-filer:

2.115

Udsendte e-mails om personsammenfald: 114.844.

Alle indsendte filer med oplysninger om mere end 252 personer har givet indsenderen mindst én meddelelse om personsammenfald med en fil indsendt af en anden slægtsforsker.

Observeret gevinsthyppighed

Blandt de øvrige mindre filer er den observerede gevinsthyppighed ved indsendelse af oplysninger om X-antal personer, hvor X højst er 252:

	X		Gevinst %
	Mindst	Højst	
195	252	98	
140	194	97	
92	139	87	
45	91	82	
1	44	44	

Tallene i tabellen er fremkommet på følgende måde:

De indtil nu indsendte filer til GEDCOMP med oplysninger om højst 252 personer er inddelt efter antal personer i 10 lige store grupper.

%-satsen i hver gruppe er andelen af filer i denne gruppe, hvor indsenderen har fået mindst én meddelelse om personsammenfald med en fil indsendt af en anden slægtsforsker.

Nyt fra DIS-Danmark

Af Kathrine Tobiassen - der har været redaktør på dette nummer af *Slægt & Data*.

Til glæde for alle begyndere udi slægtsforskningen er der nu kommet en vejledningsside på DIS-Danmarks hjemmeside.

Man finder den ved at vælge menuen *Vejledning* i det blå felt til venstre på forsiden eller gå direkte ind på adressen www.dis-danmark.dk/intro/

Her vil man finde evigtgyldige råd, hjælp til tyding af gotisk skrift og link til gode begyndersider.

Specielle områder

Også mere erfarne forskere vil kunne drage nytte af siden, hvis de skal bevæge sig ud i et nyt felt.

Har man det meste af sin slægt i provinsen, er der mange anderledes forhold at sætte sig ind i, dersom en gren skal spores i København. For slet ikke at tale om Sverige eller Dansk Vestindien.

Brug vejledningssiden som afsæt, inden jagten på anerne går ind.

Hjælpekemaer

Endelig kan man hente forskellige hjælpekemaer. Det drejer sig om anerkendelse og familieskema, som er nyttige til at skabe overblik over familiesammenhænge, og folketællingsskemaer til tællingerne fra 1787 til 1940.

Print dem ud, inden du tager på arkivet eller går på jagt på Arkivalieronline, og det er super nemt at føje oplysningerne ind i de rette felter.

Tak for jeres bidrag til bladet

Redaktionen vil gerne benytte lejligheden til at takke for artikler og indlæg til bladet, som er strømmet ind i løbet af året.

Husk – det er jeres bidrag, der er med til at gøre Slægt & Data til et blad, der åbnes med forventning.

Vi håber, at I fortsætter med at være lige produktive, og vi ønsker jer alle sammen et rigtigt godt nytår.

DIS-Danmarks ekspedition

Ole Hald Madsen

Rikkesminde Allé 4
5250 Odense SV
ekspedition@dis-danmark.dk

Tlf. 26 84 25 19

Telefonen er åben for ekspedition: Tirsdag kl. 14-18 - ellers telefonsvarer.

Ekspeditionen besvarer praktiske spørgsmål og sørger i øvrigt for forsendelse af foreningens forskellige produkter, f.eks. cd'erne med *Slægt & Data* og Postadressebogen 1921 ect.

Ekspeditionen står også for tilmelding til DIS-Danmarks læsekredse, hvor udenlandske blade rundsendes blandt DIS-medlemmer.

www.dis-danmark.dk

Hanne Marie Rud
webmaster@dis-danmark.dk

Undervisningskoordinator

Ann Christensen
kursus@dis-danmark.dk

DIS-Danmarks bestyrelse

Arne Christiansen <i>Formand + AO repr. + DIS-arkiv.</i> Langelinie 34 C, 5230 Odense M. Tlf. 66 13 31 34 christiansen@dis-danmark.dk
Erik Kann <i>Næstformand + ansvh.redaktør + DIS-arkiv.</i> Johan Jepsens Vej 1, 2830 Virum. Tlf. 45 85 18 02 kann@dis-danmark.dk
Werner Wittekind <i>Kasserer + nordtysk repr. + kursus-grp.</i> Rudersdalsvej 114, 2840 Holte. Tlf. 45 41 43 15 wittekind@dis-danmark.dk
Henriette Idestrup <i>Sekretær + nordtysk repr.</i> Købkesvej 46, 5230 Odense M. Tlf. 65 91 62 10 idestrup@dis-danmark.dk
Kathrine Tobiassen <i>Redaktionsmedlem.</i> Korsagervej 13, 8900 Randers. Tlf. 86 44 56 89 tobiassen@dis-danmark.dk
Jette Jørgensen <i>HFH repr. + kursus-grp. + DIS-arkiv.</i> Valhøjs Alle 102 B. st.tv., 2610 Rødovre. Tlf. 36 70 96 42 jorgensen@dis-danmark.dk
Ole Degn <i>KIK-repr.</i> Mellemhøjen 11, 8800 Viborg. Tlf. 86 67 47 02 degn@dis-danmark.dk
Boris Reimann <i>Nordisk repr. + KIK-repr.</i> H.J.Poulsens Allé 118, 5250 Odense SV. Tlf. 66 17 28 40 reimann@dis-danmark.dk
Ole H. Jensen <i>Nordisk repræsentant.</i> Kløvermarken 3, 6430 Nordborg. Tlf. 74 45 02 35 jensen@dis-danmark.dk
Jens V. Olsen <i>Suppleant + AO repr. + kursus-grp.</i> Bandholmvej 5, 4000 Roskilde. Tlf. 46 75 51 73 olsen@dis-danmark.dk
Ruben Højmark Jensen <i>Suppleant + DIS-Træf.</i> Lucernevej 17, 4180 Sorø. Tlf. 57 83 28 94 hojmark@dis-danmark.dk

Returneres ved varig adresseændring

Kontingent 2006

Nu er det atter tid at betale kontingent for det kommende år, nemlig inden 1.2.2006.

Her i december har alle medlemmer modtaget et girokort fra PBS. Har du tilmeldt betalingen til PBS sidste år, behøver du ikke at foretage dig noget, men check lige, at betalingen står på betalingsoversigten fra banken.

Har du ikke tilmeldt kontingentbetalingen til PBS, kan det nås endnu. Tilmeld kontingentet til betalingservice straks via din netbank eller aflever girokortet i banken og lad banken ordne tilmeldingen.

Betal gerne via NETBANK

Hvis du betaler via netbank, skal du bruge girokort/indbetalingskort 71 og skrive alle tallene, der står i identitetslinien nederst på det tilsendte girokort.

Du kan også betale via netbank-overførsel ved at bruge registreringsnummer 9570 og konto 5012057, men HUSK at skrive medlemsnummeret på! Det er de fire cifre over din adresse bag på Slægt og Data.

Indbetaler må gerne være en anden person end DIS-medlemmet, men HUSK medlemsnummeret. Hvis dette mangler, oprettes indbetaleren som nyt medlem.

Fra udlandet

Via netbank eller overførsel gennem egen bank, kan alle udenlandske medlemmer betale ved at benytte følgende: IBAN DK71 3000 0005 0120 58 og indbetale 175.- Dkr.

Norske medlemmer kan indbetale kontingent til konto 8101 06 11601. Denne konto er i Norge og kræver ingen afgift. Men husk, beløbet skal svare til Dkr. 175,00.

Får du ikke tilsendt et indbetalingskort i december, betyder det, at du ikke skal betale, enten fordi du er indmeldt i sidste kvartal af 2005, eller af en eller anden årsag har betalt dobbelt sidste år.

Endelig har jeg stadig nogle ukendte indbetalinger - foretaget på posthuset - uden at navn og adresse er udfyldt. Sådanne indbetalinger kan vi ikke håndtere. Hvis du mener, du er en af disse indbetalere, så kontakt mig med oplysning om, hvor og hvornår du har foretaget indbetalingen. Ellers er foreningen nødsaget til at betragte indbetalingen som et anonymt sponsorat.

Jeg ønsker jer alle et godt nytår.
Må I finde lige det, I har søgt i mange år, i år 2006.

Jeres kasserer i DIS-Danmark,

Werner Nielsen Wittekind
wittekind@dis-danmark.dk